Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 10 זייטען

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 17 | לאדז, דאנערשטאג, כ״א טבת תרצ״ג | על״פטער יאהרגאנג | Łódź, Czwartek, 19 stycznia 1933 r. | № 17

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

שארפער אנטיסעמיטישער ארויסטריט
אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע
ענטפער פון דעפ. ראזמארין

וו א ר ש א, 18 (טעלעפאניש).

היינט איז דא פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע ביים סיים, אויף וועלכער עס איז בעטראכט געווארן דער בודזשעט פון קריגס־מיניסטעריום.

רעפערירט דעם ענין האט דעפ. פאלאקעוויטש, וועלכער האט אין א רעדע, וואס האט געדויערט 5 שעה דערוויזען, אז פוילען מוז האבען א גרויס און שטארק מיליטער צוליב זיכערקייטס טעמים.

דער מאנגעל אין פארטיפיקאציע אויף דער גרעניץ און דער נישט־גענוגענדער אפבוי פון די באהן־ליניען, פארטען, קאשארען א. א. וו. דער מאנגעל אין קריגס־פלאט סיי אין כמות סיי אין איכות — אט דאס זענען די וויכטיגסטע פאזיציעס, וועלכע צווינגען פוילען צו ציהען דערפון אלע קאנסעקווענצען.

וואס שייך דעם דיספאזיציע־פאנד פונ'ם קריגס־מיניסטעריום ווערט ער דער עיקר פארוועגדעט אויף צו בעקעמפען דעם שפיאנאזש.

ער האט אויך גערעדט וועגען פארקלענערן די צייט פון מיליטער־דינסט, און געזאגט, אז עס איז דא א פראיעקט צו פארקלענערן די צייט פון מיליטער־דינסט אויף 3 חדשים. דאגעגען זאלען די זומער־איבונגען פארלענגערט ווערען פון 4 אויף 6 וואכען.

אין דער דיסקוסיע האט דאס ערשטע ווארט גענומען דער ענדעקישער דעפוטאט ארציששעווסקי, וועלכער איז ארויס מיט א שארפער אנטיסעמיטישער דרשה.

קודם איז ער ארויסגעטרעטען געגען די יודישע ליפערונגען און ליפעראנטען אין מיליטער.

וואס שייך דעם בודזשעט האט ער געזאגט אז רעווערט פעריודען דער עיקר נישט פארן דרויסען נאר פאר אינלאנד — אויף גרויסע מיליטערישע פאראדען, מאנעווערס א.א.וו.

צום ענין יודען האט ער זיך נאך געריקגע־קעהרט און אנגעוויזען אז די היטלעריסטען פאדערען צו בעזייטיגען אלע נישט דייטשען פון לאנד. אמעריקא האט צוגעזאגט פאר פרעמדע די טויערן און.. פוילען מוז קודם כל דערווייטערען די יודישע ארמעע־ליפעראנטען, וואס צווישען 80 זענען דא 60 יודען. דאס — האט ער געזאגט — איז טראגיש... העכסטענס מעגען צוגעלאזט ווערען ביז 11 פראצענט.

נאך דער מיטאג־הפסקה האט בעקומען א ווארט דער דעפ. ראזמארין.

ער האט אנגעוויזען אז דעפ. ארציששעווסקי איז ווידער ארויף אויפ'ן אנטיסעמיטישען פערדעל, און מיט זיינע אויספיהרונגען איז ער נאר אויסען געווען באר פטור צו ווערען יודען.

דעפ. ראזמארין מאכט אויפמערקזאם אז דווקא א דאנק די יודישע ליפעראנטען האט זיך דער ענין ליפערונגען פארבעסערט, און אז א רעגירונג קאן נישט מתעסק זיין פראטעזשירטע ליפעראנטען, נאר זי מוז קויפען וואו זי בעקומט ביליגער און בעסער.

אויב די ענדעקעס פאדערען א 11־פראצענטיגע פערהעלטניש, טא קאנען זיי דאך זיין קאנסעקווענט און דיזעלבע פראצענט־פערהעלטניש אנווענדען לגבי שטייערן... אבער דאס זענען אלץ דער מאגאנישע קונצען, און ס'לוינט זיך נישט וועגען דעם מאריך צו זיין.

דעפ. ארציששעווסקי בעקומט נאך אמאל דאס ווארט און דערקלערט אז צום אנטיסעמיטיזם איז ער געקומען א דאנק דעם שטודירען גענוי דעם ענין.

צום ווארט האבען זיך פארשריבען נאך אכט רעדנער און דער המשך פון דער קאמיסיע־זיצונג וועט פארקומען מארגען.

* * *

די גאנצע בודזשעט־ארבייט אין דער סיים־קאמיסיע וועט זיך ענדיגען דעם 28 יאנואר.

די איילעניש אין דער ארבייט בעשטעטיגט די השערה אז די היי־יעהריגע סעסיע וועט זיין קירצערע ווי געוועהנליך.

אלס טערמין פון שליסען די טעסיע — רעכענט מען: צווישען 6 און 10 מערץ בעת געוועהנליך פלעגט זיך די סעסיע שליסען ארום דעם 20־טען מערץ.

באלד נאכ'ן שליסען זאל קומען די רעקאנסטרוקציע פון דער רעגירונג, בראש פון וועלכער עס זאל גיין שטעלען ווערען דער מיניסטער פיעראצקי, און דער איצטיגער פרעמיער פריסטאר וועט זיך גרייטען צו זיין נייער ראלע — אלס קאנדידאט אויף מלוכה־פרעזידענט.

נעכטיגע זיצונג פון סיים
אינטערפעלאציע פון דער ענדעציע וועגען דער ראטיפיקאציע פון דעם פויליש־סאוויעטישען נישט־אגרעסיע־אפמאך

וו א ר ש א, 18. (טעלעפאניש).

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון סיים. עס איז אריינגעטראגן געווארן אן אינטערפעלאציע פון ענדעקעס מיט דער אנפראגע הלמאי (דער פויליש־סאוויעטישער נישט־אגרעסיע־פאקט איז ראטיפיצירט געווארן דורכ'ן מלוכה־פרעזידענט און נישט דורכ'ן סיים.

דער בעלארוסישער דעפוטאט מאצקעוויטש האט דערקלערט אז די אינטערפעלאציע שטיצט זיך אויף דער בייזעהעריגער פראקטיק און ער האט געפאדערט אין נאמען פון דער קאמיסיע אפצוווארפען דעם פארשלאג.

נאך זיין לאנגער רעדע האט גענומען א ווארט דער ענדעקישער דעפוטאט סטראנסקי, וועלכער האט צ. אנד. געזאגט:

— מחמת אינערליכע טעמים ווילען מיר נישט פערלאזען אז עס זאל זיך בעקומען א איינונג, דאס ביאלע אינטערנאציאנאלע פאליטישע אפמאכען קאן מען אויסמיידען די בעשטעטיגונג פון סיים.

דער פ.פ.ס.־ישער דעפוטאט קוואפינסקי ליגט דעם עיקר אויפמערקזאמקייט נישט אויף דער פאליטישער נאר אויף דער פארמעלער זייט פון דעם ענין און זאגט צ. אז די רעגירונג האט געדארפט בשעת צווישען געבען דעם סיים וועגען דער ראטיפיקאציע.

דער קאמוניסטישער דעפ. ראזענבערג ערקלערט: די ראטיפיקאציע פונ'ם אפמאך דורכ'ן מלוכה־פרעזידענט מיט'ן אויסמיידען דעריבער דעם פארלאמענט קומט פאר בכדי נישט צולאזען אונז, קאמוניסטען צו דעמאסקירען דעם פאקטישען ווערט פון דעם דאזיגען אפמאך. אונטער וועלכענס בעדינגונגען האבען די פוילישע אימפעריאליסטען גרייטען זיך צו א מלחמה מיט רוסלאנד. הלמאי ישע אפאנירט געגען דעם די פראדעציע?

קודם כל מיינט זי דערמיט א שטאך צו טון די רעגירונג אינ'ם פיהלבארסטען ארט מיט אנ־אפאזיציאנעלען באדעל. חוץ מזה ארבייט מיט די ענדעציע מיט בעבע און איהר אויסגאנגס־פראגראם פון קריזיס איז דערזעלבער, וואס ביי בעבע.

אויף די אלע רעדעס האט געענטפערט דער וויצע־מארשאלעק מארקאווסקי.

לסוף איז דער פארשלאג אפגעווארפען געווארן.

קומענדיגע זיצונג — פרייטאג 4 נאכמיטאג.

פרעמיער פריסטאר ביים מלוכה־פרעזידענט

וו א ר ש א, 18 (טעלעפאניש)

דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אויפגענומען דעם פרעמיער פריסטאר, וועלכער האט אינפארמירט דעם מלוכה־פרעזידענט וועגען די לויפענדע ארבייטען פון דער רעגירונג.

א דיפלאמאטען־מאהלצייט ביים מלוכה־פרעזידענט

וו א ר ש א, 18 (טעלעפאניש)

נעכטען איז אין שלאס פארגעקומען דער יעהרליכער פייערליכער מיטאג ארויסגעגעבען דורך דעם מלוכה־פרעזידענט פאר די שעפען פון די דיפלאמאטישע מיסיעס אין פוילען.

אינ'ם מיטאג האבען אויך אנטיילגענומען מיטגלידער פון דער רעגירונג מיט'ן פרעמיער בראש, די פרוי מארשאלעק פילסודסקי, און די מארשאלקעס פון סיים און סענאט.

אפגעלייגט א וויכטיגען פאליטישען פראצעס

וו א ר ש א, 18 (טעלעפאניש)

היינט האט געזאלט פארקומען דער פראצעס פון דעם שלעזישען וואיעוואדע געגען דעם פראפ. סטורניצקי, וועלכער האט איהם בעליידיגט אויף א זיצונג אין לאקאל פון איגערן־מיניסטעריום, דערקלערענדיג צ. א. אז די לעצטע וואהלען אין אויבער־שלעזיען זענען געווען איין גרויסער סקאנדאל א. א. וו.

דער פראצעס איז אפגעלייגט געווארן.

אויסגעשלאסען 1000 סטודענטן אין ווארשא
פאר'ן נישט בעצאהלן דעם שכר־לימוד

וו א ר ש א, 18. (טעלעפאניש).

אין די ווארשאווער הויכשולען זענען אויסגעשלאסען געווארן טויזענד סטודענטען פאר'ן נישט בעצאהלן דעם שכר לימוד.

די וואס וועלען דעם שכר־לימוד בעצאהלען אין צייט פון פערציג טעג וועלען צוריק אנגענומען ווערען.

צו אונזערע חשוב'ע לעזער!

די אלע, וועלכע האבען שוין געזא־מעלט 20 קופאנען פון אונזער

פרעמיען־קאנקורס
אויף 2 אומזיסטע רייזעס
אויף דער וועלט־מכביהדע
קיין זאקאפאנע,

זיינען געבעטען די קופאנען אין קאנווערטען אריינצוברענגען אין אדמיניסטראציע פון היינט אן ביז'ן 25־טען ד. ח. איינשליסליך.

פאר די אלע, וועמען עס פעהלען, וועלכע ס'איז קופאנען, ווערען געדרוקט צוגאב־קופאנע, וועלכע פערטרעטען די פעהלענדע.

פערזוימט נישט אויסצושניידען צו דער צייט די קופאנע!!

די אדמיניסטראציע.

פאר גאלד, ביזשוטעריע און לאמבארד־קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

עמיר אבדולא פערפאכטעט 50,000 דונאם ערד צו א יודישער געזעלשאפט אין ארץ-ישראל

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)

די היינטיגע אראבישע פרעסע ברענגט א סענסאציאנעלע מעלדונג, אז א יודישע געזעלשאפט אין ארץ-ישראל האט אונטערגעשריבען אַן אָפּמאַך מיט'ן עמיר אבדולא, לויט וועלכען דער עמיר אבדולא האט דער יודישער געזעלשאפט פערפאכטעט 50 טויזענד דונאם ערד פון זיינע פערזענליכע גיטער אויף 91 יאָהר.

די ידיעה האט ביי דער יודישער בעפעלקערונג געמאכט א שטארקען רושם. די יודישע „צייטונגען" ענטזאגט זיך צו געבען וועלכע ס'איז ערקלערונגען אין דער פראגע. די אראבישע נאציאנאליסטען האבען אָנגעהאלטען א ספעציעלע קאנפערענץ אויף צו בעקעמפען די יודישע געפאַהר.

ווי יט"א דערוויסט זיך, האט די נעכטיגע ידיעה פון דער אראבישער פרעסע וועגען די גאסאבלען פון עבר-הירדן, וואס ווילען פערפאכטען גרויסע שטחים ערד צו יודען, געמאכט א רושם אין יודישען ישוב. ס'ווערט אונטערגעשטראכען, אז די אראבישע ווענדונג קיין לאנדאן קען ברענגען רעזולטאטען פון היסטארישער בעדייטונג.

סכנה פאר עמיגראנטען

אינטערפעלאציע אין פראנצויזישען פארלאמענט

פאריז, 18. (ספ. טעל.)

דער דעפ. מאַזאַול האט אינטערפעלירט ביים ארבייטס-מיניסטער וועגען בעשעפטיגען אויסלענדישע ארבייטער אין שייכות מיט דער ארבייטסלאָזיגקייט.

דער ארבייטס-מיניסטער האט געענטפערט אז די פראגע פון בעשעפטיגען אויסלענדישע ארבייטער איז א זעהר פיינליכע, ווייל פראנקרייך קען נישט פטור ווערען פון עטליכע קאטעגאריעס אויסלענדישע ארבייטער, ובפרט די, וואס וואוינען לאנג אין פראנקרייך און פוילישע עמיגראנטען.

בעפרייט די כוליגאנעס,

וואס האבען געמאכט אנטי-יודישע עקסצעסען אין פרושקאוו

פרושקאוו, 18. (טעלעפאָניש).

אין נאוועמבער 1931 זענען אין פרושקאוו פארגעקומען אנטי-יודישע עקסצעסען.

אין דעם פארק אנטעלין האבען זיך פערזאמעלט פערשידענע קריסטליכע יונגעלייט, פאר וועלכע עס האט געהאלטען א רעדע א סטודענט וועלכער איז אראָפּגעקומען פון ווארשא.

וואס פאר א מין רעדע דאס איז געווען קען מען דערזעהן דערפון, אז דער עולם איז תיכף אוועק דעמאלירען יודישע געוועלבער, צו האקען שויבען, און צו שלאָגען אומשולדיגע יודען.

לסוף זענען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אוועקגעזעצט געוואָרען 14 „איבריוו-דואומס" וואס האבען זיך ביי דער דאָזיגער עבודה ספעציעל געשטאַרעט...

דאס געריכט האט אויפ'ן יסוד פון דער אמנעסטיע דעם פראָצעס בטל געמאכט.

גרויסע מאנארכיסטישע דעמאנסטראציעס אין דייטשלאנד

לייפציג, 18. (ספ. טעל.)

גאנץ דייטשלאנד געפינט זיך היינט אונטער'ן איינדרוק פון די גרויסע מאנארכיסטישע רעוואנזש-דעמאנסטראציעס ארגאניזירט דורכ'ן שטאַהלהעלם.

די רעגירונגס-בנינים אין זאקסען, טירינגען זענען דעקארירט געווען מיט קייזער'ליכע פאהנער.

אויף די דעמאנסטראציעס זענען ספעציעל אטאקירט געווען פוילען און פראנקרייך.

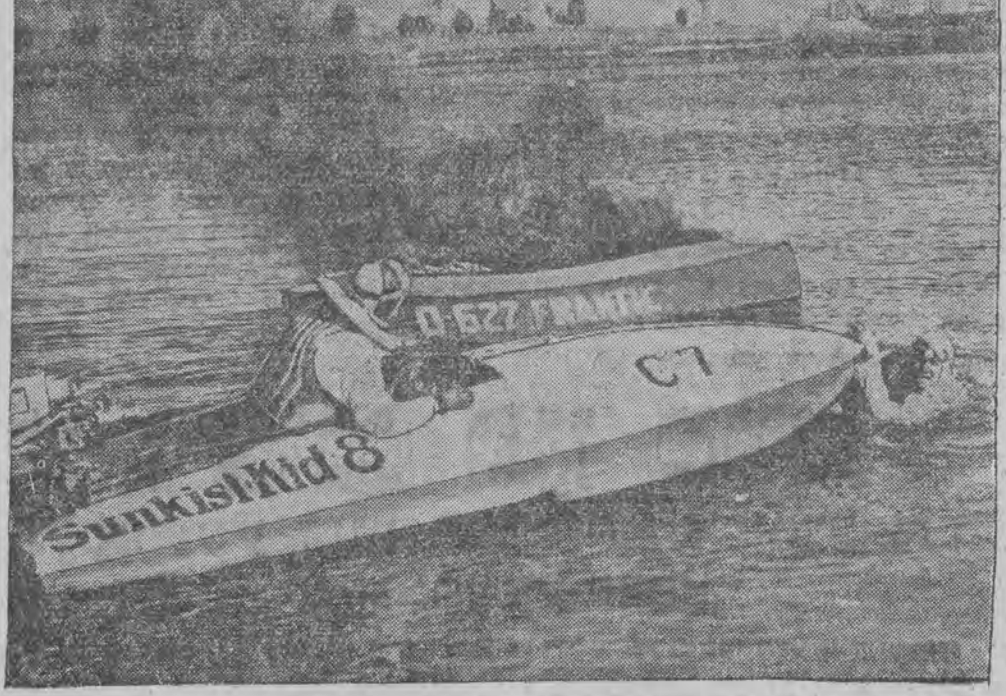

בעת א געיעג פון מאָטאָר-שיפלעך אין קאליפארניען האט זיך איין שיפל איגנמיטען פאָהרען אנגעצונדען. די לענקערין האט בעוויזען ארויסצושפרינגען פון פייער.

צוגאב - קופאן

צום קאנקורס פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

די זוכי-בגורל בעקומען אומזיסטע רייזע דירה, ערשטקלאסיגע בעשפייזונג און איינגענג אויף אלע אימפרעזעס אויף דער גראנדיעזער ווינטער-מכביה'דע קיין זאקאפאנע.

ארבייטסלאזיגקייט אין איטאליען

האלט אין איין וואקסען

רוים, 18. (ספ. טעל.)

די צאהל פערעגיסטרירטע ארבייטסלאזע אין דער גאנצער מלוכה האט דעם 31 דעצעמבער בעטראפען 1.300.000 פערזאָן.

אין דעם לעצטען טאג פון חודש נאוועמבער האט די צאהל דערגרייכט — 1,040,000 פערזאן.

דאס בעוויזט אז אין משך פון א חודש האט זיך די ציפער פערגרעסערט אויף 260.000 מאן.

יודישער ליטערארישער חודש-זשורנאל אין רומעניען

בוקארעשט, (יט"א). איבגיכען הויבט אן אין מאַרמאַראָש-שיגעט צו ערשיינען דער ערשטער און איינציגער אילוסטרירטער חודש-זשורנאל אין רומעניען א.נ. „אויפגאנג", געווידמעט ליטעראטור, טעאטער, קונסט און וויסענשאפט, אונטער דער רעדאקציע פון י. ד. איזראעל. דער זשורנאל זוכט ארום זיך מאביליזירען אלע בעדייטענדע יודישע שרייבער, דיכטער, קריטיקער און וויסענשאפטלער פון רומעניען און א גרויסען טייל פון אויסלאנד.

א פערבילינערונגס-אקציע אין ווארשא

ווארשא, 18. (טעלעפאניש).

די געזעלשאפט „פריינד פון דער הויפט-שטאט ווארשא" האט אנגעהויבען אן אקציע צו פערבילינגען דאס דירה-געלד, דעם גאז (אויף 10 פראצענט) און די גאזאמעטערס — אויף 75 פראצענט).

ערב דער יאנואר - סעסיע פון דעם פעלקער-בונד

ווארשא, 18 (טעלעפאניש)

אין שייכות מיט דער יאנואר-סעסיע פון דעם פעלקערבונד, וואס הויבט זיך אן מאנטאג, דעם 23 יאנואר, ווי אויך אין שייכות מיט דעם בעגייען די ענטוואפענונגס-בעראטונגען, ווערט אויף סוף וואך אפגעווארט דער ארויספאהר פונם אויסערן-מיניסטער בעק קיין גענף

דעמאלירט זינגערס ניי-מאשינען פאבריק אין יאקאהאמא

טאקיא, 18. (ספ. טעל.)

200 יאפאנער זענען בעפאלען די פיליע פון זינגערס ניי-מאשינען-פאבריק אין יאקאהאמא און זי איינגאנצען דעמאלירט.

פאליציי איז געקומען צו שפעט, און בעוויזען בלויז צו ארעסטירען 100 מאן.

דער אנפאל איז געקומען מחמת דער אומצופרידענהייט פון די געזעלשאפטס-אגענטען אין שייכות מיט דער אומצופרידענהייט פון זייערע קאנטראקטען.

באהן-קאטאסטראפע

צווישען בארצעלאנא און מאדריד

פאריז, 18 (ספ. טעל.)

דער שנעל-צוג מאדריד – בארצעלאנא האט היינט צוזאמענגעשטויסען מיט א משאות-צוג.

צוויי פערזאן זענען דערהרג'עט געווארען, עטליכע צענדליג — פערוואונדעט.

הובער אלס בעשולדיגטער

וואשינגטאן, 18 (ספ. טעל.)

מעקפעדען האט איינגעטראגען אין רעפרעזענטאנטען-הויז א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געפאדערט צו פערקלאגען הובער'ן אין שייכות מיט די אונטערהאנדלונגען מכוח די מלחמה-חובות.

שניי און פרעסט אין דעם זוניגען שפאניען

פאריז, 18 (ספ. טעל.)

דער שניי אין צפון - שפאניען דערגרייכט א מעטער די הויך און בעשווערט זעהר די באהן-קאמוניקאציע און די בעוועגונג אין די בערג.

אין סאראגאסא דערגרייכט דער פראָסט ביז 16 גראד.

אין דרום-שפאניען הערשען שטארקע פרעסט מיט ווינטען.

דער פארט ווינגא איז, מחמת דעם שטארק בושטורעמטען ים אינגאנצען געשלאסען געווארען.

אונאפהענגיגקייט פון די פיליפינען

איז אנגענומען געווארען דורכ'ן אמעריקאנער סענאט

וואשינגטאן, 18. (ספ. טעל.)

אויפ'ן ביישפיל פונ'ם רעפרעזענטאנטען-הויז איז דער סענאט מיט 66 שטימען געגען 26 אריבער צו דער טאג-אָרדנונג איבערן וועטא פונ'ם פרעזידענט הובער מכוח'ן געזעץ-פראיעקט, וואס זעהט פאר די אונאפהענגיגקייט פון די פיליפינען.

דער דאָזיגער פראיעקט ווערט א געזעץ און די פיליפינען וועלען דערגרייכען די פולע אינאפהענגיגקייט אין משך פון צעהן ביז דרייצעהן יאהר, אויב דער פארלאמענט פון די פיליפינען-אינזלען וועט דעם דאָזיגען געזעץ אננעהמען אין משך פונ'ם יאהר.

דער פראנצויזישער אעראפלאן „רעגענבויגען"

איז מיט 7 מאן אריבערגעפלויגען דעם דרום-אטלאנטיק ביז בראזיל

אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטאָרישעס פון 9-1 און פון 4 ביז 7.30 אָוועגד.
1091

Dr. Wajnberg
ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוועגד

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערציינגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

שטורמישע מאמענטען אויף דער זיצונג

פון ענגלישען ועד־הקהלות ארום די לעמבערגער עקסצעסען

ה׳ נעוויל לאסקי איבערגענומען דעם אמט פון פרעזידענט פון ועד־הקהלות. — הייסע דיסקוסיע ארום דעם בריף פון „דזשאינט פארעין־קאמיטעט" צו דער פוילישער אמבאסאדע אין לאנדאן

לאנדאן (יט״א) אלס פרעזידענט פון ענגלישען ועד־הקהלות איז, ווי יט״א האט שוין מיטגעטיילט, געוועהלט געווארען ה׳ נעוויל לאסקי, וועלכער האט בעקומען 128 שטימען, זיין קאנטר־קאנדידאט, מאיער גייטען, דעפוטאט פון ענגלישען פארלאמענט, האט בעקומען 78 שטימען.

דער ערשטער, וועלכער האט בעגריסט דעם נייעם פרעזידענט פון ועד־הקהלות, איז געווען מאר גייטען, וואס האט פערזיכערט ה׳ לאסקין וועגען זיין גרייטקייט פון לאיאלער צוזאמענארבייט לטובת דעם ועד־הקהלות.

ה׳ נעוויל לאסקי איז דער זוהן פון געוועזענעם פיהרער פון דער יודישער קהלה אין מאנטשעסטער, א ברודער פון בעקאנטען רעכטס־געלעהרטען און עקאנאמיסט פראפעסאר פון דער לאנדאנער אוניווערזיטעט האראלד לאסקי און דער איידעם פון חכם ד״ר משה גאסטער. איבערנעהמענדיג די פרעזידענטור פון ועד־הקהלות, האט ה׳ נעוויל לאסקי ערקלערט צוו. אנד.:

איהר האט מיר אנגעטאן א גרויסען כבוד, וועהלענדיג מיר אויף דעם דאזיגען אמט. איך גיב זיך אפ א חשבון, אז מיט אט דעם אמט זענען פערבונדען גרויסע טראדיציעס און גרויסע פארגעהער־ביישפילען, און קיינער קען איהם נישט בעפרעסען אהן א טיפען זין פון פעראנטווארטליכקייט און אונצופרידען צו זיך גופא.

איך ווייס, אז עס שטעהט מיר פאר זעהר פיל צו טון, כדי אויסצופיהרען מיין אמט מיט דער ווירדע פון בעגאבטקייט פון מיין פארגעהער. מיר איז שווער צו רעדען וועגען איהם אנדערש ווי מיט די געפיהלען פון א זוהן. איך בעדויער, וואס ער איז צוריקגעטרעטען און בין צופרידען צו קענען זיין זיכער, אז אין די שווערע טעג, וואס ערווארטען מיר, וועל איך קענען געניסען פון זיין ראט און אנווייזונג.

עס איז פאר מיר פערזענליך א שטאלץ צו קענען דא בעגריסען מיין פאטער אין זיין 70־טען לעבענס־יאהר. איך בין אויך שטאלץ דערמיט, וואס דער אמט פון ועד־הקהלות־פרעזידענט האט איהר אנגעטרויט מיר, א זוהן פון דער שפאניש־פארטוגעזישער קהלה, וועלכע האט נאך אין 1760 מיט איהר „קאמיטע אין דעפוטאטאס" פערטרעטען דעם קערן, פון וועלכען עס האט אויסגעשפראצט אונזער גרויסע קערפערשאפט.

בעטרעטענדיג מיין אמט, קום איך נישט מיט קיין שום שטאנדפונקט חוץ מיט אן אפענעם גייסט, איך האב נישט קיין האק צום שלייפען. איך גיב מיר אפ א חשבון, אז מיין שטעלונג איז א מין פעראייניגונג פון דעם פרעזידענט־אמט און די ספיקער־פליכטען. און איך וויל פעראייניגען מיט די ווערטער פון ספיקער לענטהעל, בעת ער האט בעגריסט טשארלז דעם ערשטען: „איך האב אויגען צו זעהען, אויערען צו הערען און א צונג צום רעדען ווען דאס דאזיגע הויז וועט בעפעהלען".

דאן נעהמט א ווארט ה׳ לעאנארד מאנטעפיארע, פרעזידענט פון דער „אנגלא דזשואיש אסאסיישאן", און „דזשאינט פארין קאמיטע", וועלכער קניפט אן צו אן ארטיקעל פון ד״ר יהושע טהאן, וואס איז ערשינען אין „היינט" און אין וועלכען ד״ר טהאן קריטיקירט איהם — ה׳ מאנטעפיארע — פאר דעם בריף, וואס דער פארעין קאמיטע האט געשיקט דעם פוילישען אמבאסאדאר אין לאנדאן וועגען די אנטי־יודישע עקסצעסען אין לעמבערג.

ה׳ מאנטעפיארע פערופט זיך אויף אן אויסצוג פון ד״ר טהאנס ארטיקעל, וואס איז ערשינען אין „דזשואיש קראניקל" אונטער דער איבערשריפט „פארוואורף פון יודישע דעפוטאטען אין פוילען" און אין וועלכען (אויסצוג) עס איז געזאגט, אז דער „דזשאינט פארעין קאמיטע" האט אויסגעדריקט דאנקבארקייט דערפאר, וואס „די מאכט־ארגאנען האבען אנגענומען די נויטיגע מיטלען צו אונטערדריקען די עקסצעסען". ה׳ מאנטעפיארע ערקלערט דעריבער:

איך דארף קוים זאגען, אז אזא זאץ איז נישט געווען ענטהאלטען אין דעם בריף. דער ענטשפרעכענדער זאץ אין דעם בריף צום פוילישען אמבאסאדאר אין לאנדאן האט געלויטעט:

„די יודישע געמיינשאפט אין ענגלאנד איז נישט אונדאנקבאר פאר די אינטערווענציען פון דער לעצטער צייט מצד דער פוילישער רעגירונג לטובת איהרע יודישע בירגער אין אויסלאנד".

ווי איהר זעהט אליין, ערקלערט ה׳ מאנטעפיארע, בעציהט זיך דער זאץ אויף א גאנץ אנדער ענין און האט נישט קיין שייכות צו די לעמבערגער עקסצעסען, נאר צו געשעהענישען, וואס זענען זיך פארגעקומען זומער פערלאפען אין לוקסעמבורג. נאך דער דאזיגער דיפלאמאטישער אינטערווענץ זענען געקומען אינטערווענציען אין בערלין און וויען, און קיינער קען נישט זאגען, צי אין דער נאהענטסטער צוקונפט וועט נישט זיין נויטווענדיג אן עהנליכע אינטערווענץ. עס שיינט מיר צו זיין א קורצזיכטיגע פאליטיק צו בעליידיגען אימיצען מאנטאג, ווען עס איז מעגליך, אז דינסטאג זאלט איהר דארפען געהען צו איהם און בעטען איהם ארויסצוהעלפען אייך אין אן אנדער ענין.

נאכ׳ן קריטיקירען מיך פאר ווערטער, וועלכע איך האב קיינמאל נישט געשריבען, ערקלערט ה׳ מאנטעפיארע, מאכט ד״ר טהאן איניגע פערזענליכע פערגלייכען, וועלכע פאלען אויס גאר שטארק צו מיין אונגונסטען. ער האט געזאגט, אז מר. מאנטעפיארע איז א יונגערמאן. נו, צו מיינע 43 יאהר, הויב איך אן דערין צו צווייפלען. ער גיט צו, אז מר. מאנטעפיארע איז נישט קיין „מעמבער אוו פארליאמענט". דאס איז אמת. און דאן זאגט ער, אז מר. מאנטעפיארע איז א פרעזעס פון א חברה. איך האב מורא, אז דא זענען אביסעל פערטויש געווארען די יוצרות, מחמת מר. קלאוד מאנטעפיארע איז פרעזידענט פון א חברה — פון דער „סט. דזשאהנס וואוד־חברה".

איך מעג דעריבער מיט׳ן גרעסטען רעספעקט אבדייטען, האט ה׳ מאנטעפיארע פערטיידיגט, אז די קריטיק איז נישט געווען קיין בערעכטיגטע, און אז ווען ד״ר טהאן וואלט געזעהען דעם בריף אדער וואלט געהאט די געלעגענהייט צו לעזען א גענויע איבערזעצונג פון איהם, וואלט ער רעווידירט זיין שטאנדפונקט. מען דריקט נישט אויס קיין דאנק קיין שום רעגירונג פאר א זאך, וואס איז די ערשטע פליכט פון א רעגירונג — די פליכט צו היטען ארדנונג.

אין דער דיסקוסיע נעהמט א ווארט ה׳ מ. דעוויס, פרעזידענט פון דער סינאגאגען־פעראייניגונג, וועלכער האלט, אז די קריטיק פון ד״ר טהאן האט זיך נישט בעצויגען אויף דעם זאץ, וועלכען ה׳ מאנטעפיארע האט ציטירט. אין דער קריטיק האט זיך עס געהאנדעלט וועגען אן אפזאץ אין בריף צום פוילישען אמבאסאדאר, וואס האט געלויטעט:

„מיין קאמיטעט גיט זיך אפ א פולען דין־וחשבון, אז ווען נישט די שטרענגע אקציע פון דער פוילישער פאליציי־מאכט, וואלטען די היזקות פון לעבען און פערמעגען געווען פיל גרעסער".

און אט געגען דעם אפזאץ, זאגט ה׳ דעוויס, האט ער (ה׳ דעוויס) פראטעסטירט אויף דער לעצטער זיצונג פון ועד־הקהלות. ה׳ דעוויס הויבט דערביי אן צו שילדערן די עקסצעסען, וואס זענען פארגעקומען אין לעמבערג.

דער נייער פרעזידענט ה׳ נעוויל לאסקי, רייסט איהם אבער איבער און ערקלערט, אז לויט דעם רעגולאמין פון ועד־הקהלות קען נישט קיין מיטגליד פאדערען די ווידערבעטראכטונג פון א וועלכען עס איז ענין איידער עס זענען נישט אפגעלאפען זעקס חדשים פון דעם בעשלוס אין דעם דאזיגען ענין.

ה׳ דעוויס: פארוואס־זשע האט דער פרעזידענט ערלויבט ה׳ מאנטעפיארע אויפהויבען די פראגע.

ה׳ לאסקי: דאס איז אפשר געווען אביסעל נישט ריכטיג, ה׳ מאנטעפיארעס ווערטער האבען אבער געהאט דעם כאראקטער פון א פערזענליכער אויפקלערונג אין בעצוג צו א בעשטימטער קריטיק.

ה׳ א. גודמאן, דער סעקרעטאר פון אגודה־וועלט־פערבאנד, שלאגט פאר צו שליסען די דעבאטע אין דער בעגרינדונג פון זיין פארשלאג ערקלערט ה׳ גודמאן, אז ער וויל אויסמיידען די מעגליכקייט פון א „געפעהרליכען צוריקשטויס (רע פערקאשן) אין פוילען". בעת דער אפשטימונג איז דער פארשלאג פון ה׳ גודמאן דורכגעפאלען (ה׳ מאנטעפיארע האט געשטימט פארן פארטזעצען די דעבאטע).

ה׳ דעוויס: אויב מען דארף זאגען, אז מען טאר נישט וואגען זאגען א ווארט געגען פוילען אויס מורא פאר א געפעהרליכען צוריקשטויס, וואלטען מיר זיך דא געדארפט אויפלעזען. מען האט אונז געזאגט, אז דער „דזשאינט פארעין קאמיטע" האט געוואוסט די פרטים פון די עקסצעסען, ווי איך האב זיי פארגעשטעלט דעם 8. דעצעמבער און הגם עס איז אמת, אז דער בריף איז געווען ארויסגעשיקט דעם 6. דעצעמבער, איז זיך אבער דער קאמיטעט ווידער צונויפגעקומען דעם 14. און דעמאלט שוין געהאט א פול פאקטען־בילד וועגען דער לאגע. האט מען לפחות דעם 14־טען געדארפט שיקען א ווייטערען בריף צום פוילישען אמבאסאדאר און מיטטיילען איהם די נייע פאקטען.

ה׳ דעוויס זאגט, אז מען האט די געשעהענישען געוואלט „אפ׳פטר׳ען מיט א וויציגער רעדע" און דאס געלעכטער פון די ועד־מיטגלידער, שרייט ער אויס, איז געווען א געלעכטער „איבער דעם בלוט פון אונזערע יודישע ברידער אין פוילען".

ביי די ווערטער ענטשטעהט א טומעל אויפ׳ן זיצונגס־זאל און עס הערען זיך אויסרופען, אז דער רעדנער זאל צוריקציהען זיינע ווערטער. דער פרעזידענט ה׳ לאסקי ערקלערט:

הגם איך שעץ אייערע געפיהלען, ה׳ דעוויס, מוז איך אייך אבער אויפמערקזאם מאכען, אז דאס איז אן אונפארלאמענטארישער אויסדרוק, וועלכען איהר דארפט צוריקציהען. אויב איהר וועט זיך עס איבערלייגען, וועט איהר אליין חרטה האבען.

ה׳ דעוויס: איך קען נישט צוריקציהען. איך האף, אז די ועד־מיטגלידער וועלען זיך איבערלעגען.

ה׳ גודמאן שטעלט דאן ווידער זיין פארשלאג וועגען שליסען די דעבאטע, און דאס מאל ווערט דער פארשלאג אנגענומען.

נאכדעם גיט אפ ה׳ לעאנארד מאנטעפיארע פאלגענדע ערקלערונג:

איך וואלט נישט וועלען אוועקגעהען פון דער דאזיגער פערזאמלונג און צולאזען דעם געדאנק, אז וועלכער עס איז מיטגליד פון „פארעין קאמיטע" זאל מינימאליזירען די שוידערליכע געשעהענישען, וואס זענען זיך פערלאפען אין לעמבערג. קיינער פון אונז טוט עס נישט. די איינציגע פראגע איז: וועלכער איז אין אזא פאל דער בעסטער מעטאד פאר אונז, א פרעמדער קערפערשאפט, וואס האט צו טון מיט א פרעמדער אמבאסאדע אין לאנדאן.

גלויבט מיר, מיינע בעמערקונגען האבען נישט געהאט די כוונה צו זיין א וויץ. איך וואלט קיינמאל נישט געטריבען קיין וויצען איבער שוידערליכע און טראגישע געשעהענישען פון דעם מין. איך האב מיך בלויז בעצויגען אויף אן ארטיקעל אין א צייטונג.

עס מעג זיין, האט ה׳ מאנטעפיארע פערענדיגט, אז מען האט געקענט געהען צו דער פוילישער אמבאסאדע, ווי מיר האבען עס געטון אין דער פערגאנגענהייט, און בעטען איהם הילף פאר יודען מחוץ די גרעניצען פון אונזער לאנד. איך דענק, אז בכל אופן דארפען מיר, ווי ווייט מיר קענען, אפילו אונטער ריזיקא צו זיין שלעכט פערשטאנען אין געוויסע קרייזען, איינהאלטען אנשטענדיגע בעציהונגען מיט דער פוילישער אמבאסאדע.

ה׳ לאסקי: איך בין זיכער, אז נאך די דאזיגע בעמערקונגען וועט ה׳ דעוויס צוריקציהען זיין ערקלערונג.

ה׳ דעוויס: איך האב קיינמאל נישט געזאגט, אז ה׳ מאנטעפיארע האט געטריבען וויצען. איך האב מיך בעקלאגט אויף דעם אופן, ווי דער ועד האט אויפגענומען די בעמערקונגען. איך בין זיכער, אז איהר וועט נישט וועלען, דאס אימיצער זאל צוריקציהען ווערטער, וואס זיין געוויסען זאגט איהם, אז זיי זענען אמת׳ע.

ה׳ לאסקי: איך האב אייך געבעטען און פערציכענט אייער ענטפער. מיין ביטע וועל איך נישט איבער׳חזר׳ען.

ה׳ דעוויס ציהט צוריק זיין אויסדרוק, און דער בעריכט פון „דזשאינט פארעין קאמיטע" ווערט אנגענומען.

אכטונג פילאטעליסטען!
זעלטענע פאסט־מארקעס
פערקויפט ביליג
גראסמאן, גלובנא 33
פון 1 ביז 3 נאכמיטאג.

דער בעריהמטער עקאנאמיסט ווערנער זאמבארט

צו זיין 70־טען געבורטסטאג

פערבאטען דעם קוזיסטישען „הונגער־מארש אויף בוקארעשט"

בוקארעשט, (יט״א) דאס אינערן־מיניסטעריום האט פעראָרדענט דער פרעפעקטור אין קרייז מארמאראש אנצונעהמען אלע מיטלען כדי נישט צו דערלאזען צום „הונגער־מארש" פון די מארמאראשער פויערים אויף בוקארעשט, וואס ווערט דארט געפלאנט דורך די קוזיסטען, די אינטערווענץ פון אינערן־מיניסטעריום האט געווירקט בערוהיגענד אויף דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע געפינט זיך זייט וואכען אין שרעק מחמת דער קוזיסטישער העצאגיטאציע, וואס ווערט אין צפון טראנסילוואניען געפיהרט צווישען דער דארטיגער פויערשאפט.

18 באמבעס אין בארצעלאנא

פאריז, 18 (ספ. טעל.)

נעכטען זענען אין בארצעלאנא אונטערגעלייגט געווארען 18 באמבעס, דער רוב פון וועלכע עס האט עקספלאדירט.

די היזקות זענען זעהר בעדייטענדע, קיין קרבנות אין מענשען זענען אבער נישט געווען.

דוניקאווסקי אפעלירט

אז בעשולדיגט דעם עקספערט אין נישט אביעקטיוויטעט

פאריז, 18. (ספ. טעל.)

דער „גאלד־מאכער" איינוש. דוניקאווסקי, וועלכער איז פערמשפט געווארען אויף צוויי יאהר טורמע האט אריינגעטראגען אן אפעלאציע אויפ׳ן אורטייל און הערלאנגט דעם יוסטיץ־מיניסטער א בימע וועגען אנהויבען אן אויספארשונג געגען דעם עקספערט גייע, בעהויפטענדיג דערביי אז די מיינונג פון דעם דאזיגען עקספערט איז געווען א טענדענציעזע מחמת יענער איז פינאנציעל פעראינטערעסירט אין עטליכע געזעלשאפטען וואס עקספלאאטירען גאלד.

גלייכצייטיג ווייזט דוניקאווסקי אן דערויף, אז גייע האט געריהרט די זיגלען מיט וועלכע זיין אפאראט איז געווען פערזעהען.

געשטארבען א בעדייטענדער יוד. פינאנסיסט אין דער שווייץ

באזעל, (י.ט.א.) אין עלטער פון 85 יאהר איז דא געשטארבען בענוא דרייפוס־בעכוליער, וועלכער איז דא געווען בעקאנט אלס באנקיר און פינאנסיסט. הגם אין באזעל געבוירען איז ער ביז זיין טויט געווען א פראנצויזישער בירגער. דער פראנצויזישער קאנסול האט איהם מספיד געווען, בעטאנענדיג די גרויסע פערדינסטען פון דרייפוס־בעטוליער פאר דער פראנצויזישער קאלאניע, וועמעס סעניאר ער איז געווען. דער פערשטארבענער איז אויך זייט פיל יאהרען געווען א מיטגליד פון צענטראל קאמיטעט פון אליאנס איזראעליט אוניווערסעל.

אויסשטעלונג פון אבעל פאן אויף ביבלישע טעמען

לאדז, (י.ט.א.) דער בעקאנטער יודישער קינסטלער אבעל פאן האט ארגאניזירט אין לאדז אן אויסשטעלונג פון זיינע בילדער, וועלכע שילדערען די היסטארישע געשטאלטען און מצבים פון תנ״ך. די אויסשטעלונג איז זעהר גינסטיג אויפגענומען געווארען דורך דער פרעסע.

ווען די דערנידערונג האט אנגענומען די מוראדיגסטע פארמען

חיים נחמן ביאליק און זיין ראלע אין יודישען גייסטיגען רענעסאנס

אין אנ'ארטיקעל, געווידמעט דעם 60. געבורטסטאג פון חיים נחמן ביאליק, שרייבט ד"ר י. טאן אין „נ. דז.":

זיין פאעזיע, דער קרישטאלריינער קלאנג פון זיין ווארט, די אויבעפלעקטע הארמאניע פון זיין ריטם, די מאכט פון זיין רוזיע, די טיפקייט פון זיין געפיהל, דער פערנעהם פון זיין פאנטאזיע, דער פארבענשפיל פון זייגע בילדער, — אט דאס און אלדאס איבריגע, וואס שטעלט מיט זיך פאר דעם תמצית און די איביגע שיינקייט און צויבערדיגע פראכט פון הויכער דיכטונג, דערהויבט זיך ביי ביאליק'ן צו דער העכסטער הויכקייט. דאס ארט פון חיים נחמן ביאליק איז אין דער ערשטער רייה פון די גאונים פון מענשליכען גייסט, וואס זייער צאהל איז א בעגרענצטע. אזעלכע שטערנס פון דער ערשטער גרויס זענען ווייניג געשענקט געווארען דער מענשהייט. די גרעסטע און פיהרענדע פעלקער פערמאגען אזעלכע גייסטער צו עטליכע אנדערע צו איינעם און עס איז פארהאן א גאנצע מאסע אזעלכע מענשליכע שבטים, וועלכע זענען ביז צום סאמע שפיץ בכלל נישט דערגאנגען. אין ביאליק'ן איז פאר דעם יודישען פאלק געבוירען געווארען, הגם ער לעבט אין גלות און אין דערנידעריגונג פון גלות, אט אזא זוניגער שטערן מיט א ריזיגער קראפט פון ליכט און ווארימקייט. און הגם דאס יודישע פאלק האט אויף זיין הימעל א גאנצע פלעיאדע פון אזעלכע שטערנס, פרייט עס זיך מיט ביאליק'ן און איז שטאלץ פון דער דאזיגער וואונדערבארער ערשיינונג.

אויפ'ן דאזיגען ארט וואלט איך געוואלט אין קורצען זיך אפשטעלען אויף איין פונקט אין דער פילפארביגער ערשיינונג, וועלכע עס שטעלט מיט זיך פאר ביאליק. איך האב געוואלט אויפמערקזאם מאכען אויף דעם בעמערקענסווערטען פאקט, אז ביאליק איז איינער פון די הויפט-שעפער פון אונזער נאציאנאלער אויפלעבונג און איינער פון די וויכטיגסטע און אויטאריטאטיווסטע פיהרער איהרע.

געוועזן איז עס אזוי, די דערנידעריגונג פון די יודען אין גלות האט אנגעהויבען אנצונעהמען די סאמע מורא'דיגע און דערשרעקענדיגע פארמען. דער גרעסטער יודישער ישוב האט געלעבט אין צארישען גיהנום און דארט האט געבושעוועט א פייערדיגע שנאה צו אונז. דער אלמעכטיגער פאביעדאנאסצעוו האט זיך איינגעטיילט די רוסישע יודען אויף דריי טיילען, פון וועלכער איינער איז געווען פער'משפט אומצוקומען פון פאגראמען, איינער אויף ווילדע פלוכט און עמיגראציע און דער לעצטער אויף שמד. און אויף דער וועלט איז נישט געווען קיין קראפט, וועלכע זאל קאנען און זיך דערוועגען אנטקעגענצושטעלען דער דאזיגער שרעקליכער מאכט. פערקעהרט, אלץ האט זיך געבויגען פאר דעם אבסאלוטען שלעכטס, וועלכען עס האט מיט זיך פארגעשטעלט דער צאריזם און זיין גוואלדיע. פראנקרייך, דאס פאטערלאנד פון מענשענרעכט, איז געלעגען פאר'ן צאר אויף די קניע, אויף דער דאזיגער רעטעריין פון שוואכע און בע'עוולה'טע האט מען נישט געקאנט רעכענען. דער דייטשער קייזער, וועלכער האט זיך געהאלטען פארן האר פון דער וועלט, האט דאך ביים צאר געקושט דעם שטיוועל. און אלצדינג, וואס איז נאך ביי דער מענשהייט געווען מאראליש אונבעריהרט, איז געווען בעזייטיגט פון יעטוועדע איינפלוסען און נישט צוגעלאזט געווארען צום ווארט. יא, דער צאריזם האט געקאנט זיין „ערהאבען" פראגראם אויספיהרען כמעט אהן שטערונג.

און ער האט טאקע אין א שנעלערן, אדער פאמעליכערן טעמפא אויסגעפיהרט די טיוולאנישע פלענער פון פאביעדאנאסצעוו'ן. אויף די יודען האבען זיך געשיט בלוטיגע פאגראמען, געפיהרט און געהעצט דורך די מלוכה-ארגאנען. די יודען האט מען אריינגעשטויסען אין דער ענגער „טשערטא" ווי כדי זיי צו דערשטיקען. די שולען האט מען זיי פערמאכט און דאס האט בעדייט, אז מען האט זיי אפגעשניטען פון דער אויפלעבונגס - קראפט, וועלכע עס גיט די וויסענשאפט, בכלל די ארבייט אויפ'ן געביט פון גייסט. צי איז דאס אלץ נישט גענוג געווען, כדי ארויסצופרעסען פון רוסישען יודענטום אלע לעבעדיגע זאפטען און זיי צו דערפיהרען צו א מצב פון פערגליווערונג? אזוי האט זיך עס אויסגערעכנט און פאר דעם האט מען מורא געהאט.

נאר אט איז געשעהען א נס! דער רוסישער יוד, אנשטאט זיך איינצוברעכען און פערטרוקענט צו ווערען, האט זיך אויסגעגליכען און האט אויפגעלעבט. מ'האט פלוצים דערהערט און דערזעהען, אז דווקא אין רוסישען יודענטום שטעהט אויף א מעכטיגע אויפלעבונגס - בעוועגונג פון א קאלאסאלען שוואונג און מיט ווייטע צילען.

פונוואנען זשע איז געקומען די קראפט, וועלכע האט דעם דאזיגען נס בעוויזען? צי איז זי אראפגעפאלען אויף דער [illegible], דערנידעריגטער און פערפייניגטער געזעלשאפט [illegible] דרויסען, פון עפעס א פרעמדען וואוילטעטער, וועלכער האט געהאט וועט פון פייער? ניין, קיין שום פרעמדער איז צו הילף נישט געקומען.

פון דעם אייגענעם גייסט, פון דעם אייגענעם גייסטיגען שאפונגס-קוואל, וואס ווערט קיינמאל נישט אויסגעטרוקענט, האט דער יוד געשעפט כוח פאר זיין אויפלעבונג. חיים נחמן ביאליק און ענהנליכע צו איהם גייסטער האבען געגעבען דעם פאלק די דאזיגע קראפט, דערוועקענדיג אין איהם דעם אלטען נאציאנאלען שטאלץ, דעם דורשט צו לעבען און צו שאפען, וואס איז קיינמאל נישט אויסגעלאשען געווארען.

דער יוד. מאמענט

אין דער רעדע פון אינערן-מיניסטער

דער עפעקט, וועלכען די לעצטע אנטי-יודישע עקסצעסען האבען געמאכט אין אויסלאנד, איז דאסמאל געווען א בעזונדערס גרויסער. און דאס איז דערפאר, ווייל פון מאי 1926 האט זיך אויף מערב איינגעבירגערט די טיפע איבערצייגונג, אז פוילען פערמאגט א שטארקע רעגירונג, וועלכע וועט צו יעדער צייט בעוויזען צו שיצען די פערזענליכע זיכערקייט פון אלע בירגער אהן אונטערשיד פון גלויבען און נאציאנאליטעט. דער געוועזענער און קינפטיגער פראנצויזישער פרעמיער קאיא געהערט צום מעסיגען בירגערליכען לאגער, וואס שעפט נישט קיין בעגייסטערונג אין דער יודישנאציאנאלער פרעסע. און דאך, ווייזט אויס, איז ער געווארען איבערראשט פון דעם פלוצלינגען אויסברוך פון דער יודען-פרעסערישער אקציע אין פוילען, אויב ער רופט אן דעם דאזיגען פאקט די „כוואליע פון בארבאריזם", וואס איז אנגעקומען פון מזרח-אייראפע.

דער ארויסטריט פון אינערן-מיניסטער פיעראצקי מאכט א סוף צו דער צווייידייטיגער סיטואציע, וואס איז לעצטענס געשאפען געווארען. די עפענטליכע מיינונג איז געוואויר געווארען, ליידער גאנץ שפעט, אז די רעגירונג בלייבט ווייטער אויף איהר ביזאיצטיגען שטאנדפונקט. בעת די רעכטע אפאזיציע פאדערט אונבעשטראפטקייט פאר טעראריזירען די יודען, כדי זיי צו צווינגען מאסענווייז צו פערלאזען דאס לאנד.

ביי אונז טראיינפאכונג פון פראבלעם שטעלט זיך פאר די יודישע סאלידאריטעט ווי א נאטירליכע ערשיינונג, הגם א גאנץ אייגענארטיגע. די גרופירונגען און פארטייען, וואס בעקעמפען זיך איינע די אנדערע מוזען זיין איינפערשטאנדען אין איין עלעמענטארער זאך: באיובקעס, וועלכע בעפאלען יודען און פאדערען די יודען אויסצוהונגערען קאנען נישט בלייבען אונבעשטראפט, אויב די פוילישע מלוכה וויל זיך אפהיטען געגען אנארכיע. אנאלאגישע פרובען, וועלכע זענען אונטערגענומען געווארען דורך די היטלעריסטישע באיובקעס אין דייטשלאנד, האבען ארויסגערופען אנ'ענערגישען ארויסטריט פון דער אדמיניסטראטיווער און געריכטליכער מאכט. דער פרייסישער אינערן-מיניסטער האט נישט לאנג ארויסגעגעבען ענערגישע פעראָרדנונגען געגען די, וואס פערשפרייטען אנטיסעמיטישע באיקאט-אגיטאציע.

מיר זעהען אלזא, אז יעדע רעגירונג, אפילו די, וועלכע זוכט צום ווייניגסטען די „יודישע סימפאטיעס", איז געצוואונגען אפיציעל צו פעראורטיילען און צו פערפאלגען די ארויסשרייטונגען, וואס בנוגע זיי זענען מיר סאלידאריש, ווייל מיר זענען עס דער אביעקט פון די אנפאלען.

אבער מיר זענען נישט פעראייזאמט אין אט דער סאלידארישקייט, נישט אין פוילען און נישט אין אנדערע אייראפעאישע לענדער. וועגען דעם וויסען אויסגעצייכענט קודם-כל די פוילישע אנטיסעמיטען, הגם זיי האלטען אין איין בעווייזען, אז מיר האבען פערלוירען די איינפלוסען אין די מערב-אייראפעאישע לענדער.

מיר ווידערהאלען נאכאמאל, אז דאס היינטיגע אייראפע איז נישט דאס אייראפע פון פלעווע'ס און קרישעוואנ'ס צייטען. די אפטעמפונג פון דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע אין דייטשלאנד, די ליקווידאציע פון יודענפרעסערישען פראגראם ביי די אונגארישע פאשיסטען, שוין נישט רעכענדיג ווענען פולשטענדיגען דורכפאל פון די קליינע אנטיסעמיטישע קליקעס אין ענגלאנד און אין פראנקרייך און ווענען דער פאזיטיווער בעציהונג פון מוסאליני'ן צום יודענטום, — דאס אלץ זאגט עדות, אז די ציוויליזירטע וועלט געהט דאך פאראויס.

צוערשט רעדט מען שלעכט, דאן רעדט מען גוט פראנצויזיש

די ענטוויקלונג פון יודישען ישוב אין פראנקרייך

אין פאריז איז די טעג פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די יודישע געזעלשאפטען אין פראנקרייך. דאס איז דער ערשטער פרוב צו פעראייניגען דעם צאהלרייכען און פילפארביגען יודישען ישוב.

נאך דער מלחמה איז פראנקרייך געווארען א בעדייטענדער צענטער פון דער יודישער עמיגראציע. דאס ערקלערט זיך מיט פערשטענדליכע סבות, דערמיט, וואס עס זענען געשלאסען געווארען כמעט אלע אימיגראציע-לענדער און מיט דער גאסטפריינדליכקייט פון דעמאקראטישען פראנקרייך, וואו דער אנטיסעמיטיזם לאזט זיך נישט פיהלען און וואו דער עקאנאמישער קריזיס האט, יעדענפאלס ביז צו דער לעצטער צייט, נישט אנגענומען אזעלכע שארפע פארמען, ווי אין גרעסטען טייל אנדערע לענדער אין אייראפע.

אין פראנקרייך האט זיך אזוי ארום געבילדעט א בעדייטענדע און זעהר בולט'ע יודישע קאלאניע. וואס האט איהרע בעזונדערע אינטערעסען, מאראלישע, מאטעריעלע, קולטורעלע, יורידישע, א. א. און דערוויל איז ביז איצט גארנישט געטון געווארען, כדי צו פעראייניגען אט די שפליטערליך פון יודישען פאלק. אין פאריז איז מיט א יאהר 6 צוריק געבילדעט געווארען א יודישע פעדעראציע, וועלכע האט אין דער לעצטער צייט אנגעהויבען אקטיוו צו ארבייטען. די דאזיגע פעדעראציע האט אויך אונטערגענומען די איניציאטיוו צוזאמענצורופען דעם צוזאמענפאהר פון די יודישע געזעלשאפטען אין פראנקרייך.

די איניציאטארען פון צוזאמענפאהר אליין האבען אויף איהם נישט געלעגט קיין צו גרויסע האפנונג. דער צוזאמענשטעל פון צוזאמענפאהר האט נאטירליך נישט געקאנט פארטעדירען צו זיין די פולשטענדיגע רעפרעזענטאנץ פון פראנצויזישען אסט-יודענטום. אויפ'ן צוזאמענפאהר זענען אנוועזענד געווען דעלעגאטען פון 8 שטעט, נישט רעכענענדיג אלושיר. און דערוויל איז איצט אין פראנקרייך נישטא, דאכט זיך, קיין איין גרעסערער צענטער, וואו עס זאל נישט זיין קיין בעדייטענדע יודישע קאלאניע. די ארבייט גופא פון צוזאמענפאהר, די רעפעראטען, דיסקוסיעס און רעזאלוציעס האט געטראגען א ביסעל א צופעליגען כאראקטער. נישט אלע פראגען, וואס אינטערעסירען דאס יודענטום אין פראנקרייך, ווייט נישט אלע זיינע נויטען האבען בעקומען א גענוגענדיגע אפשפיגלונג אויפ'ן צוזאמענפאהר.

אין דער רעדע, וועלכע עס האט געהאלטען אויף דער לעצטער זיצונג, ה' י. יעפראיקין, אונטערציהענדיג א סך-הכל פון דעם צוזאמענפאהר, האט ער אונטערגעשטראכען די אטמאספערע פון בעגענזייטיגער דערנעהנטערונג און גרייטקייט צו צוזאמענארבייטען. דאס איז זעהר גוט, אבער דאס איז, פערשטעהט זיך, נישט גענוגענד. אבער, ווי בעקאנט איז יעדער אנהויב שווער. ס'איז שווער געווען צו ערווארטען, אז דער ערשטער פרוב זאל געבען אויסשפענדע רעזולטאטען. מ'דארף ערווארטען, אז נאך די ערשטע שריט וועלען קומען אנדערע. איינער א קלוגער מענש האט געזאגט: כדי צו רעדען גוט פראנצויזיש, מוז מען פריהער רעדען שלעכט. דאס בעציהט זיך צו יעדער זאך, וואס פאדערט כוחות, ענערגיע און צייט (רט).

וואס איז דער שכר?

אין ווארשא יא, אין לאדז יא, אין ווילנא — נישט

אין פערלויף פון עטליכע וואכען איז אין לאדז געגאנגען מיט גרויס ערפאלג די פיעסע פון לאמפעל „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז" אין דער אויפפיהרונג פון דער ווילנער טרופע. די פיעסע געהט איצט זייט וואכען אין ווארשא. ווען מ'האט אבער דאס שטיק געוואלט אויפפיהרען אין ווילנא, איז געקומען א פערבאט פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט, וועלכע האט נאך לאנגע שתדלנות ערלויבט די זאך צו שפילען בלויז פיער מאל. פרעגט טאקע מיט רעכט די ווילנער „צייט", היתכן? פארוואס אין ווארשא יא, אין לאדז יא און אין ווילנע נישט?

בעת דער דיסקוסיע איבער'ן בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום האט דער פארשטעהער פון יודישען „קאלא" דעפ. ראזמארין בעריהרט א זעהר וויכטיגע פראגע, וועלכע האט א גרויסען אינטערעס פאר יעדען בירגער. עס האנדעלט זיך, נעמליך, ווענען דער פערשידענארטיגער און אפטמאל כתירות'דיגער האנדלונג פון די פרעסע-אמטען און צענזארען אין פוילען.

ווער געדענקט נישט דעם טומעל, וועלכען עס האט ארויסגערופן דאס שטיק „פשעסטעמפצי"? די גאנצע „געזעלשאפטליכע אפגעשטאנענקייט" האט זיך ארגאניזירט געגען דעם „רעוואלוציאנערען" דירעקטאר זעלווערעוויטש, וועלכער האט געהאט „די חוצפה" אזא זאך אויפצופיהרען. דאס דערמאנטע שטיק האט הויפטזעכליך בעריהרט די העושענדע לעבענס זיטליכקייט און מאראל. און עס איז געווען כמעט איינגאנצען פריי פון וועלכע עס איז פאליטישע טענדענצען. אויב מען זאל נאטירליך נישט בעטראכטען די זיטליכקייט אלס א רעזולטאט פון פאליטישע רעזשימען און סיסטעמען...

אין דאך האבען די שומרים פון דער מאראל אונטערן דרוק פון דער „אפגעשטאנענקייט" פערווערט דאס דאזיגע שטיק ווייטער אויפצופיהרען.

עפעס עהנליכעס איז פארגעקומען מיט דעם שטיק „ציאנקאלי". דעם אנהויב האט מען געמאכט אין לעמבערג, וואו די מאכט האט ווידער אונטערן דרוק פון די „פרומע" און „גאטספארכטיגע" פערבאטען דאס שטיק אויפצופיהרען. אין א צייט ארום, ווען די פערזאנען פון דער העכסטער לאקאלער אדמיניסטראטיווער מאכט האבען זיך געביטען, האט מען דאס שטיק „ציאנקאלי" יא דערלויבט אויפצופיהרען און עס איז אין לעמבערג געגאנגען מיט גרויס דערפאלג. שפעטער איז דאס דאזיגע שטיק אויך פיל מאל געשפילט געווארען אין לאדז, נאר ביי די טויערען פון ווילנע האט זיך דער „מארש" אפגעהאלטען. ווען אנ'אנגעזעהענער יודישער טעאטער-רעזשיסער האט זיך געווענדעט, אז מען זאל איהם דערלויבען אויסצופיהרען „ציאנקאלי" אין ווילנע, האט ער בעקומען אנ'אפזאג. די „פערדייאונגס-ארגאנען" פון דעם יודישען טעאטער-בעזוכער אין ווילנע זענען, אלזא, נישט צוגעפאסט פאר אזא שטיק ווי „ציאנקאלי". עפעס אנדערש איז לעמבערג אין לאדז. דארט קען די גאנצע בעפעלקערונג קוקען אויף די אויפפיהרונגען פון דעם דאזיגען שטיק און נישט „דעמאראליזירט" ווערען, ביי אינז הערשען אבער אנדערע מנהגים און מען מוז שטארק היטען דעם בירגער פון „דעסטרוקטיווע" איינפלוסען.

אזא ביטערען גורל האט אויך געהאט דאס שטיק „דער בונט אין אויסבעסערונגס-הויז" פון לאמפעל. דאס האט געדארפט אויפגעפיהרט ווערען אויף דער פרייטאגדיגער פייערליכער ערעפנונג פון ווילנער יודישען טעאטער. נאר דא איז דער קריזיס נאך גרעסער. דאס שטיק איז געשפילט געווארען מיט ערפאלג אין לאדז היפשע צעהנדליגער מאהל דורך דער ווילנער טרופע און איצט געהט עס שוין צום זעכציגסטען מאל אין ווארשא און די דורכשניטליכע „זיטליכקייט" און „פאליטישע איינשטעלונג" פון דעם לאדזער אדער ווארשאווער בירגערן האט נאך נישט געליטען... אבער פאר די טויערען פון ווילנא האט זיך פלוצלונג אלץ אפגעשטעלט. די איינוואוינער פון לאדז און פון ווארשא קענען הייסט דאס שטעלען א גרעסערען ווידערשטאנד די שעדליכע באצילען, וועלכע זענען פארהאן אין דעם שטיק פון לאמפעל, איידער די איינוואוינער פון ווילנא. אבער דאן פרעגט זיך א קשיא: פארוואס מעג מען דאס דאזיגע שטיק אויפפיהרען נאר פיר מאל? וואו ליגט דא דער שכר פון אזא בעשלוס? זענען די טענדענצען פון דעם דאזיגען שטיק מסוגל צו דעמאראליזירען, זאגען מיר, אפילו נאר 500 אדער 1000 מענשען, דארף מען עס פון שטאנדפונקט פון די שומרים פון מאראל איינגאנצען פערבאטען אויפצופיהרען. אזא האנדלונג וואלט שוין געווען א פיל מעהר פערשטענדליכע.

עס איז אבער זעהר שווער צו זוכען שכל אין אזעלכע פאלען.

עס בלייבט פארט א קשיא: פארוואס אין ווארשא און אין לאדז יא און אין ווילנע נישט?

ביז טאקע די צענטראלע מאכט אויך אין דער הינזיכט דורכפיהרען וואס גיכער אנ'אוניפיקאציע. דען אין געגענפאל — וועלען מיר נישט איינמאל נאך זיין עדות פון אזעלכע קוריאזען.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5– 9 אוועגד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

דער ישוב געזעהט לאנגזאם, אבער מיט זיכערקייט

(בריף פון ארץ-ישראל)

די יודישע קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל האט נאך לאנג-יעהריגע נסיונות געפונען איהר ריכטיגען וועג. היינט איז שוין אלעמען בעוואוסט, אז נישט דוקא פרדסים, נאר אויך א גוט-איינגעארדענטע תבואות-ווירטשאפט קען זיכערן די עקזיסטענץ פונ'ם יודישען קאלאניסט. פערשטייט זיך, אז די ווירטשאפט דארף איינפיהרען, אויסער תבואות אויך אנדערלאנדווירטשאפטליכע צווייגען, ווי מילך-ווירטשאפט, האניג-פראדוקציע, עופות-צוכט א. אז. וו. פון אזא געמישטער ווירטשאפט קען אויך דער יודישער קאלאניסט ציהען חיונה פאר זיינע מאטעריעלע און קולטורעלע בעדערפענישען. כדי איינצוארדנען אזא ווירטשאפט, דארף דער קאלאניסט האבען די נויטיגע מיטלען מיט איין מאל און צו דער ריכטיגער צייט. לייהער האבען די יודישע קאלאניעס פון עמק, וואס זענען אויפגעבויט אויף געמישטער ווירטשאפט, נישט געהאט די פולע מעגליכקייט גוט איינצוארדנען זייער ווירטשאפט. די קאלאניזאטארישע מיטלען מצד דער ציוניסטישער ארגאניזאציע זענען נישט תמיד געקומען אין דער ריכטיגער צייט און נישט לויט דער פריהער אויפגעשטעלטען פלאן, אזוי אז א גרויסער טייל האבען געמוזט פערווענדעט ווערען פאר'ן טאג-טעגליכען געברויך, וואס די נישט פולשטענדיג אויסגעבויטע ווירטשאפט האט נישט געקענט בעפרידיגען, און בלויז א קלייגער טייל פון די מיטלען איז אריינגעגעבען געווארען פאר די ווירטשאפט גופא. דערפאר איז דער גרעסטער טייל פון די קאלאניעס געבליבען אבהענגיג אין זייער עקזיסטענץ פון דער שטיצע מצד דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

מיט דער פראגע, ווי אזוי צו זיכערען די עקזיסטענץ פון די קאלאניעס און זיי מאכען אומאבהענגיג האט זיך בעשעפטיגט א בעזונדערע קאמיסיע פון פארלייט ביי דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע. עס האט זיך איינגעגעבען צו בעקומען אן הלואה פון 40.000 פונט פאר דער קאנסאלידירונג פון די עמק-קאלאניעס, אזוי אז 11 קאלאניעס אין דער קישון-געגענט און ביי עפולה וועלען ווערען אין גאנצען אומאבהענגיג פון ווייטערדיגער שטיצע. די קאלאניעס כפר-חסידים, כפר-יהושע, שרונה, שרון, גבת, מזרע, תל-עדשים, כפר-גדעון, בלפוריה, מרחביה, (אויך די קבוצה פון מרחביה) — אלץ ישובים וואס זענען אויפגעבויט מיט די געלדער פון קרן-היסוד אויפ'ן באדען פון קרן-קימת — בעקומען איצט די פולע נויטיגע מיטלען כדי צו פערפולקאמען זייערע ווירטשאפטען מיט לעבעדיגע און טויטען אינווענטאר. די קאלאניסטען האבען זיך פערפליכטעט אויסצוצאהלען במשך, א געוויסער צייט די הלואה וואס זיי האבען בעקומען פון קרן היסוד, און אויך צו צאהלען דעם קרן קימת א קליינע שטייער אלס פאכט-געלד (צוויי פראצענט פונ'ם באדען-ווערט). אזוי ארום וועט דער קרן היסוד קענען בעפרייען זיינע געלדער פאר נייע קאלאניזאציע-אונטערנעהמונגען, די יודישע נאציאנאלע לאנד-ווירטשאפט אין ארץ - ישראל , וואס איז געגרינדעט געווארן דורך די נאציאנאלע פאנדען, ווערט אלץ מעהר פערפונדעוועט. ביסלעכווייז שטעלט זיך דער דאזיגער ישוב אויף אייגענע פיס, ער איז נישט אן'אייביג „קעסט קינד", ווי עטליכע קריטיקער האבען געמיינט, נאר ער הויבט אן ווערען א „חי נושא את עצמו".

אויך דער גאנצער ישוב אין ארץ-ישראל געהט לאנגזאם אבער מיט זיכערע טריט דעם וועג פון זעלבסטשטענדיגקייט און פערזארגט אלץ מעהר מיט אייגענע כחות זיינע מאטעריעלע און קולטורעלע בעדערפענישען. לעצטענס איז אויך אונטערגעשריבען געווארען דער הסכם צווישען דער יודישער אגענץ און דעם ועד לאומי לויט וועלכען דער לעצטער בעהמט איבער דעם חנוך אין ארץ - ישראל. מען דארף געדענקען, אז ארץ ישראל איז איצט אן אימיגראציע לאנד, און די הוצאות פון חנוך וואקסען פון טאג צו טאג, נישט בלויז דורכ'ן נאטירליכען צו-וואוקס פון דער בעפעלקערונג נאר אויך דורך דער עליה. עס איז דערפאר נאר גערעכט, ווען די יודישע אגענץ, וואס פיהרט אן מיט דער עליה, זאל אויך מיטהעלפען דעם חנוך און זיך בעטייליגען אין זיינע הוצאות מיט די מיטלען פון קרן היסוד. לעת עתה האלטען מיר איצט ביי אזא מצב, אז די בעטייליגונג פון דער יודישער אגענץ אין חנוך בעטראגט נישט מעהר ווי 25 פראצענט: 40.000 פונט. די איבעריגע 75 פראצענט גיט דער ישוב אליין אין פערשידענע שטייער-פארמען.

* * *

נישט לאנג צוריק איז פארגעקומען אין טבריה די פייערליכע עפענונג פון דרי דאָרטיגע וואַרעמע קוואַל-בעדער.

עס איז נישט בעקאנט, אויב ארץ-ישראל איז אויך געבענשט מיט נאפט-קוואלען אדער קוילען-גראבען, עס פערמאגט אבער ווערטפולע אוצרות, וואס מען דארף זיי נישט זוכען, און דאך זענען זיי נישט געהעריג אויסגענוצט געווארען.

נאך אין די עלטסטע צייטען איז געווען בעקאנט דער גרויסער ווערט פון די חמי-טבריה און זייער הייל-קראפט פאר פערשידענע קראנקהייטען. דער יודישער מלך אנטיפאס האט ביי די קוואלען אויסגעבויט פראכטפולע בעדער, און אזוי איז ענטשטאנען די שטאט טבריה. עס איז אינטערעסאנט, אז די אלטע רוימער, וואס האבען געהאט אין זייער בעזיץ די בעסטע בעדער אין אייראפע, האבען אין ארץ-ישראל אויסגעבויט א וועג כדי צו פאהרען ספעציעל קיין טבריה. משמעות אז די חמי טבריה זענען געווען בעריהמט מיט זייער וואונדערבארער היילונגס-קראפט. ווי אלע אנדערע אוצרות פון לאנד, זענען אויך די חמי-טבריה פערלאזט געווארען, ביז עס איז געקומען א יודישע געזעלשאפט, וואס האט געקראגען א קאנצעסיע צו ענטוויקלען די דאזיגע בעדער.

די געזעלשאפט האט ארויסגעגעבען אקציעס אויף 55.000 פונט, בראש פון דער געזעלשאפט שטעהט אויך ליידי ארלי, די טאכטער פון לארד מעלטשעט און שנור פון לארד רידינג. מען וועט בויען שעהנע בנינים פאר די בעדער, פלאנצען גערטנער און אלעען ביים שעהנעם ים-כנרת, געראמיגע האטעלען און פראכטפולע סאנאטאריעס.

יאהרען לאנג האט דער ירדן אריינגעגאסען זיינע וואסערן אין ים-המלח, יאהרען לאנג האט די זון ארויסגעצויגען פון די וואסערן פערשידענע זאלץ-מינעראלען, און יאהרען לאנג האט די ערד ביי טבריה ארויסגעגאסען איהרע הייסע קוואלען — קיינער אבער האט נישט עקספלאטירט די אונגעהויערע אוצרות. ביז עס איז געקומען רוטענבערג און האט איינגעשפאנט דעם ירדן, אזוי אז ער שאפט ליכט און קראפט פאר'ן לאנד. עס איז געקומען נאוואמייסקי און שעפט די אוצרות פון ים-המלח. און איצט איז געקומען א יודישע געזעלשאפט, כדי בוצליך צו מאכען די חמי-טבריה פאר דער מענשליכער געזונדהייט. דאס לאנד האט געווארט אויף איהרע געזעצליכע קינדער.

איש ירושלים.

ווילנער יודישע פרוי—

א שפילצייג אין די נעגעל פון אַנ'אפעריסט

די טעג האט די ווילנער קרימינאל-פאליציי אין רעזולטאט פון א לאנג-דויערענדער אבסערוואציע און אויספארשונג ארעסטירט א געוויסען ב. זאדוראווסקי אדער הענעך קריין.

די געשיכטע פון דעם ארעסט איז זייער א סענסאציאנעלער:

אויף איינעם פון די לעצטע בעלער האט די ווילנער איינוואוינערין ב. זיך בעקאנט מיט א יונגענמאן, וועלכער האט זיך פארגעשטעלט פאר איהר אלס בערנארד זאדוראווסקי.

דער יונגערמאן האט געמאכט אויף דער יונגער ווילנער „דאמעטשקע" א גוטען איינדרוק און זי האט איהם אויס'ן באל בעקאנט מיט איהר פיל עלטערען פון זיך מאן, וועלכער האט בעפונען פאר נויטיג איינצולאדען זאדוראווסקי'ן צו זיך אהיים.

זאדוראווסקי האט זיך לאנג נישט געלאזט בעטען און שוין אויף איבערמארגען האט ער אפגעשטאט דער פאמיליע ב. א וויזיט.

אויפגענומען האט מען איהם מיט גרויס צופרידענהייט און פאר זיין אוועקגיין געבעטען איהם ער זאל קומען ווייטער.

פון דאמאלס אן איז זאדוראווסקי געווארען ביי דער פאמיליע א שטענדיגער איינגעהער. אין א פאר וואכען ארום איז ער זיך נאהענט צוזויפגעגאנגען מיט ב.'ס פרוי. איינמאל ווען ער האט געשפאצירט מיט פרוי ב. אין גאס האט ער איהר איינגערעדט זי זאל ארויפגיין צו איהם אין האטעל א קוק טון ווי ער האט זיך איינגעארדענט.

נאך א קורצען ישוב-הדעת איז זי אריין מיט איהם צו איהם אין צימער.

זאדוראווסקי האט דאן פערשלאסען די טיר און אויסנוצענדיג די געלעגענהייט האט ער געצוואונגען די פרוי זי זאל זיך איהם אפגעבען.

פרוי ב. נישט וועלענדיג מאכען קיין סקאנדאל האט געמאכט ווענען דעם א שווייג.

זאדוראווסקי אבער האט אויף אנ'אנדער אופן אויסגענוצט דעם אינצידענט און האט גענומען פאדערען ביי פרוי ב. געלד דראהענדיג אין געגענפאל צו דעמאסקירען איהר פאר'ן מאן.

— קיינער וועט נישט גלויבען, אז איך בין בעגאנגען לגבי איך א געוואלדטאט. האט ער דערקלערט און אויב איהר וועט מיר נישט געבען קיין געלד, וועל איך איך קאמפראמיטירען אויף אייביג.

די פרוי האט זיך דערשראקען נישט אויף קיין געלעכטער און האט אפגעגעבען זאדוראווסקין איהרע ווערטפולע ברילאנטען-אוירינגלעך, וועלכע ער האט גלייך פערקויפט.

די אפעטיטען זיינע האבען אבער געוואקסען וואס פון טאג. און וואס ווייטער האט ער אלץ אויף א מעהר ברוטאלערען אופן שאנטאזשירט די אומגליקליכע פרוי.

ער האט אבער איבערגעצויגען די סטרונע, פרוי ב. האט ענדליך א מאך געטון אויף אלץ מיט'ן האנט און געמאלדען וועגען דער אפערע דער פאליציי, וועלכע האט גענומען נאכשפירען זאדוראווסקין.

ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען איז ער נאך בעגאנגען אין שטאט א רייה אנדערע שאנטאזש-אפערעס. חוץ דעם איז נאך פעסטגעשטעלט געווארען, אז ער הייסט אין דער אמת'ן נישט בערנארד זאדוראווסקי, נאר הענעך קריין.

דער אפעריסט איז איינגעזעצט געווארען אין טורמע.

איהם דראהט א שטרענגע שטראף.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסע פרעמיערע!
1) די דראמאטישע דראמע פון טשעכישער פראדוקציע
20-יאריגע טרעהרען
אין די הויפטראלען:
Marja Maderowa i L. Ch. Strona
2) אויסער'ן פראגראם: דער רייצענדער מעלאדישער פילם
מיריאן
אין דער הויפטראלע Anna Bella
אין קורצען: דער דעמאן פון ליבע" מיט Brygida Helm
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג

ר' יוזל דער מוסרניק

(דער „בעל-החורים")

פון י. אלימלך

דאס איז געווען מיט הונדערט יאהר צוריק. דער סאלאנטער מלמד ר' יוסף זוהנדל, א פרומער תמימות'דיגער יוד האט א זאג-געטון זיינעם א תלמיד:

— „ישראל לערן מוסר און זיי א ירא שמים"!

„מוסר"? — עפעס א ביי ווארט... נאר ישראל איז תמיד געוואוינט געווען צו פאלגען, וואס מען זאגט איהם.

אין דאס יונגעל אוועק לערנען מוסר און איז אויסגעוואקסען אַ ר' ישראל סאלאנטער.

אין עטליכע צעהנדליג יאהר ארום איז א יונגערמאן מיט א פעקעל סחורה אונטערן ארעם געשטאנען ביי דער באהן - קאסע פון א ליטוויש שטעטעל און געקויפט א בילעט קיין מעמעל, צו דער קאסע איז אויך צוגעגאנגען א רב און עס האט זיך פערפיהרט א מוסר-שמועס צווישען דעם רב און דעם יונגערמאנטשיק.

— איך וועל דא אויפ'ן וואקזאל זוכען ווענען נישט איז, צו פערקויפען מיין סחורה און גלייך פאהרען מיט אייך לערנען מוסר — האט זיך דער יונגערמאן געבעטען.

— נישט, איצט נישט, עס האט צייט... האט זיך דער רב אפגערופען.

די צוויי שמועסער זענען געווען ר' ישראל סאלאנטער און ר' יוזל.

א קורצער שמועס ביי דער קאסע אויף א רוסיש-שומעלדיגען וואקזאל צווישען איין פייף פון צוג און א צווייטען און פון א יונגען סוחר'ל, א שבת-קרעמער'ל, וואס האט אויף זיינע פלייצעס דעם יאך פון פרנסה געשלעפט, איז א ר' יוזל, א רבי פון טויזענדער תלמידים געווארען, אַנ'אדמו"ר, וואס האט געפרעדיגט, אז „איין בלאט מוסר איז וויכטיגער פאר טויזענדער בלעטער גמרא" און דערקלערט האבען זיינע תלמידים די ווערטער פון זייער רבין: „ווען איינער האט מעהר נישט ווי איין פרייע שעה זאל ער לערנען מוסר, ווייל דער לימוד המוסר וועט אויף איהם ווירקען, אז ער זאל געפינען פרייע צייט אויך אויף לערנען גמרא און פוסקים...

מיט א פופציג יאהר צוריק, אין 1883, טרעפען מיר ר' יוזלען פראווענדי: התבודדות אין אנ'אפגעזונדערטער דאך-שטיבעל. פערקלאפט און פערהאקט אלע טירען — מעהר נישט צוויי פענסטערלעך אין א פארם פון לעכער האט ר' יוזל געלאזט אויף צו דערלאנגען שפייז, איינע פאר פלייש'יגע מאכלים און א צווייטע — פאר מילכיגע. צו געלעכטער און צו שפאט איז ער געווען אין די אויגען פון די קאוונער יודען — „ר' יוזל בעל החורים" האט מען איהם א נאמען געגעבען און פאר א משוגענעם האט מען איהם געהאלטען.

וואס איז אזוינס געשעהען? וואס האט ר' יוזל געוואלט אויפטון מיט זיין התבודדות, מיט זיין פערשפארען זיך בחדרי חדרים?

גארנישט. עס איז אזא שיטה, התבודדות, יחידות, פרישות, און בזיון פון דער ארומיגער מצלים.

„הרשות נתנה ביך כל אדם להיות כמשה רבנו" און „חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב". ווי-זשע קען דאס געמאלט, ווען די וועלט איז שלעכט און פערדארבען? — דארף מען זיך אפגרעניצען פון דעם ארום, אנטלויפען אין א מדבר, זיך פערשפארען אין אנ'אפגעזונדערטען ווינקעל און נישט האבען קיין מגע-ומשא מיט דער גרויסער שיינער וועלט, וואס פיהרט אראפ פון דרך הישר!... אי, די וועלט וועט לאכען מאכען לצנות? זאגען די בעלי-מוסר: זאלען זיי לאכען, ווען מען ארט דען דאס... ווער איז דען דאס „די וועלט" און ווער רעכענט זיך מיט זיי... אט די, וואס אנטלויפען פון דער וועלט און פון רוישיגען לעבען — זיי זענען דאך דאס אייגענטליך „די וועלט", דער „עולם", און בפירוש'ע ראיה האט איהר: „מקשין העולם", די וועלט פרעגט — און מען מיינט דאך די ישיבה-בחורים, וואס דרעהען מיט'ן גראבען פינגער און די בית-המדרש יודען, וואס פערברענגען זייערע יאהרען הינטערן אויווען...

איז ר' יוזל אוועק איבער דער וועלט — אומעטום, וואו ער איז נאר געקומען, פלעגט ער צונויפקלייבען א פאר צעהנדליג בחורימ'לעך און גרינדען. די ישיבות לויט'ן נוסח נאוואהרדאק. און מיט אמאל זענען אויסגעוואקסען ישיבות אין אזעלכע שטעט ווי כארקאוו, מאראטאוו, צאריצין, האמעל, אסטראכאן, ראס און א. א. אומעטום, וואו ר' יוזל איז געקומען, האט ער מאבילזירט א „לעגיאן" יונגעלעך (דאס רוב דווקא נישט קיין רבנישע קינדער) און זיי געזעצט לערנען דעם „דע מאין באת"...

ווי זשע האלט מען אויס די דאזיגע ישיבות? וואו בעהמט מען די מיטלען? פאר נאוואהרדאק און ר' יוזלען איז דאס אבער נישט געווען קיין פראבלעם. צי דען פעהלען „טעג" און צי איז א מאנגעל אין ווייבער, אין בשים צדקניות, וואס זאלען קלייבען מוציא'ס ברויט? געוואוינט איז געווען ר' יוזל צו זאגען: „ביי אונז איז די צאהל בחורים נישט לויט דער הכנסה, נאר די הכנסה לויט דער צאהל בחורים" און דער עיקר העיקרים איז דאך טאקע: „בטחון"! אין נאוואהרדאק האלט מען, אז „פאר מארגען איז אסור צו זארגען"...

הונדערטער מעשיות ווערען דערצעהלט וועגען דעם בטחון פון דאזיגען ר' יוזל: איינער פון זיי איז זעהר פאפולער צווישען די תלמידים פון די נאוואהרדאקער ישיבות. ר' יוזל איז אמאל געבליבען זיצען אין דער פינסטער; אלע קראמען און הייזער ארום זענען געווען פערמאכט און פערקלאפט און ס'איז נישט געווען וואו צו בעקומען א ליכט. ארויסגעהענדיג אין גאס, געהט צו צו ר' יוזלען עפעס א פערשוין און פרעגענדיג איהם: „איהר האט נויטיג א ליכט"? נעהמט ער ארויס פון קעשענע א ליכט און דערלאנגט איהם. פינף און צוואנציג יאהר האט ר' יוזל געהאלטען די דאזיגע ליכט ביז זי איז בעת א שרפה אין נאוואהרדאק פערברענט געווארען. דעמאלט האט ר' יוזל געזאגט: „יא, אויף בטחון דארף מען קיין סמנים און קיין ראיות נישט האבען"... (נישט אין א צייטונגס-ארטיקעל איז מעגליך אויסצורעכענען אלע מעשיות, וואס ווערען דערצעהלט וועגען ר' יוזלען און זיינע תלמידים — ס'איז אבער דער גאנגען אזוי ווייט, אז בעת מ'פלעגט אין וואגאן ביי א באוואר האקער פרעגען א בילעט, פלעגט ער ענטפערען: „נו, און בטחון"... אונטער זיינע בריף פלעגט זיך ר' יוזל טאקע אונטערשרייבען: „כ"ב" — דאס הייסט: „בעל-בטחון".

פירציג יאהר איז ר' יוזל ארומגעפאהרען איבער רוסלאנד און זיך מתעסק געווען, ווי ער רופט דאס אן „כעבודת הרביים". אבער מיט דער זעלבער התלהבות און מסירת נפש ווי ער האט געזוכט אויפצושטעלען א ישיבה, איז ער געווען גרייט חרוב מאכען און צושטערען די ישיבות, וואס זענען געווען נישט לויט זיין גייסט נאך, די בתי תורה, וואס האבען לויט זיין מיינונג, „אומגליקליך" געמאכט יודישע קינדער. ר' יוזלען האט זיך איינגעגעבען אויפצושטעלען א ישיבה אין אזא שטאט ווי סאראטאוו. נישט ווען ער האט זיך דערוואוסט, אז אין דער ישיבה, וואס ער האט מיט איבערגעבענקייט געבויט, וויל מען איינפיהרען „בילדונג". איז ער גלייך אהינגעפאהרען, כדי די ישיבה וואס גיכער צו פערמאכען. דריי טעג איז ער געשטאנען איב'ם וואגאן-קאנדאר, ביז ער איז געקומען קיין סאראטאוו און דארטען געמאכט א תל פון דעם בנין, וואס ער האט געבויט.

אפגעטון מיט כוונה דאס שטיקעל ארבייט, איז ר' יוזל געווען זיכער, אז ער וועט דערפאר בעקומען דעם אמת'ן שכר (כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך אקבל על הפרישה"), ווייל ער פלעגט זאגען, אז „ווער עס קען נישט פערמאכען קיין ישיבות, דער קען זיי אויך נישט בויען", ס'איז דאך בעקאנט זיין ווערטעל, אז „אין רוחניות דארף מען זיין אדער קאלט, אדער הייס. אבער נישט לעבלעך".

אין דער צייט פון דעניקין, פעטלורע און אנדערע הויב פונ'ם באלשעוויזם האט ער אויך נישט גערוהט — ראש-השנה געווען אין קיעוו, שבת-שובה אין האמעל און יום-כפור אין כארקאוו. און ווען ס'איז געווען סכנת נפשות צו פאהרען און קיין בריף זענען נישט געגאנגען און גאנץ אוקראינע איז אין פייער געווען, איז זיך ר' יוזל געזעסען אין קיעוו און פון דארטען פונאנדערגעשיקט טעלעגראמען מיט אזעלכע מיגים נוסחאות: „טוט תשובה", „אם לא עכשיו אימתי", „אם אין אני לי, מי לי א. אז. וו.

אין יאהר 1919, אין סאמע רוישיגען קאך פון דער בירגער-מלחמה האבען איינציגע תלמידים איבער די קיעווער גאסען בעגלייט זייער רבי'ן צו זיין אייביגער רוה, דעם משונה'דיגען ר' יוזל „בעל החורים".

רעכט און לעבן

יורידישע בייל אגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

וואס וועט פארט זיין מיט די דעזערטירן פון 1920 יאהר?

פערהאן מאסען יונגעלייט, וועלכע זענען אנט־לאפען אין יאהר 1920 פון מיליטער־דינסט און האָבן נאך נישט ביז'ן היינטיגן טאג רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער־דינסט. אָט די דאזיגע אזוי גערופענע דעזערטירן לייגן זייער גרויסע האפנונגען אויף דער אמנעסטיע, וועלכע זאָל בקרוב פערעפנטליכט ווערן און וועלכע זאל זיי ענדליך צוריקשטעלן אין די נארמאלע רעכטליכע פער־העלטנישן.

שווער צו זאגן, פון וואנען נעמט זיך די דאזיגע זיכערקייט, אז אזא אמנעסטיע מוז אימבע־דינגט ערשיינען. וואהרשיינליך בעהמט זי זיך פון דער השערה, אז אויב צוליב איינפיהרען אין לע־בען דעם 1. סעפטעמבער דעם אלגעמיינעם שטראף קאָדעקס איז דעם 26. אָקטאבער פערעפנטליכט געוואָרען אן אלגעמיינע אמנעסטיע, טא פאר וואס זשע זאל נישט לכבוד איינפיהרען דעם 1. יאנואר אין לעבען דעם מיליטערישען שטראף־קאָדעקס פער־עפנטליכט ווערן דעם 26. פעברואר א ספעציעלע אמנעסטיע פאר מיליטערישע פערברעכער?

די סברה איז אפילו א לאגישע, זי האט אבער נישט קיין רעכטליכען יסוד. איז דאך דעם 22. מערץ 1928 ארויסגעגעבן געוואָרן א מיליטערישע שטראף קאָדעקס און פונדעסטוועגן איז צוליב דער דאָזיגער בעשעהעניש קיין אמנעסטיע דאמאל גישט פערעפנטליכט געוואָרען.

מעגליך אז דאס מאל וועט אזא אמנעסטיע יא ערשיינען און טאמער טאקע נישט, צי וועלען שוין דאן די דעזערטירן בלייבן איביג אין אזא הענגענדיגער לאגע? ניין! ס'איז פעראן א קא־רדינאלער פרינציפ אין דער שטראף־רעכט, אז יעדער פערברעך מוז נאכן אפלויף פון א בעשטימטן טערמין אויפהערן צו זיין שטראפבאר, דער זעלבער כלל מוז אויך גילטן לגבי מיליטערישע פערברעכנס.

אמת דער מיליטערישער טייל פון אונזער יוס־טיץ־געזעצגעבונג איז נאך נישט אלגעמיין. מיליטער פליכט און רעכט אויך דער נייער מיליטערישער שטראף קאָדעקס, אנטהאלט נישט קיינע בעשטימונגען וועגען פערעלטערונג וועלכע מוזן אין אזא פאל האבן אנווענדונג די פעריעלטערונגס־פריסיפן פון אלגעמיינעם שטראף־קאָדעקס.

און דא דארף טאקע אנגענומען ווערן פאר א כלל, אז נאך 15 יאהר ווערן די אלע דעזערטירן פערעכנט פערעלטערט.

י. אינפעלד.

קאנטעס אויפ'ן חשבון פון אומזאץ-שטייער

אלע אונטערנעמונגען, וועלכע ווערן פעררעכנט צו די 1־טע אדער 2־טע האנדעלס־קאטעגאריעס אין פיהרען האנדעלס ביכער און דעסגלייכען אויך אקציע־און געזעלשאפטען מיט בעגרעניצטער פעראנטווארטליכקייט, זענען מחויב פמשפעטסטען ביז'ן 15 פון אנדערען חודש אריינצוטראגען אין דער סקארבאווע קאסע א קאנטא אויפ'ן חשבון פון אומזאץ־שטייער אין דער הויך פון דער סומע, וויפיל ס'האט בעטראפען דער אומזאץ פאר'ן פערגאנגענעם חודש.

די אונטערנעהמער פון די אנדערע קאטע־גאריעס קאנען איינצאהלען אויפ'ן חשבון פון אומזאץ־שטייער קווארטאלדיגע אדער חודשליכע קאנטעס. יעדע קווארטאל'דיגע קאנטא מוז בא־טרעפען מינדעסטענס 1 פינפטעל פון דער שטייער־סומע, וואס איז דעם בעטרעפענדען צאהלער אויסגעמאסטען געווארען אין פאריגען יאהר, די קווארטאלדיגע קאנטעס דארפען אריינגעטראגען ווע־רען ביז'ן 15 יולי, 15 סעפטעמבער, 15 נאוועמ־בער און ביז'ן 15 מערץ.

אויב דער בעטרעפענדער שטייער ווערט איינגעצאהלט אין חודש'ליכע קאנטעס, מוז אזא קאנטע בעטרעפען וויינינסטענס 1 פינפצעהנטעל פון דער סומע, וואס איז אויסגעמאסטען געווארען דעם זעלבען צאהלער אין פערגאנגענעם קאלענ־דער־יאהר.

זייער ענטשפרעכענדע אונטערנעהמונגען מוזען איינצאהלען קווארטאלדיגע קאנטעס לויט זייער פאקטישען אומזאץ.

אויב א קאנטא ווערט נישט איינגעצאהלט אין בעשטימטען טערמין, ווערט די בעטראכט פאר פערלעגען און מ'קאן זי גלייך אויפמאהנען אויף א צוואנגס־אופן.

—אינ—

קאטאסטער פון פערברעכער

ביים יוסטיץ־מיניסטעריום איז איינגעאָרדענט א צענטראלער קאטאסטער, וואו ס'ווערען איינ־געצויגען געזעץ־קרעפטיגע פער'משפטע פאר בע־גאנגענע פערברעכענס צוליב פערדינסט־גייציגקייט, אומאפהענגיג פון אָרט פון בעגאנגענעם פערברעך און פון דער שארפקייט פון דער אויסגעמאסטע־נער שטראף.

דעסגלייכען ווערען אויך אין דערמאנטען קאטאסטער אריינגעצויגען ענטגילטיג־פעראורטייל־טע פאר אלערליי אנדערע פערברעכענס, אויב די פעראורטיילטע שטראף שטייגט איבער די נארמע: 3 חדשים ארעסט.

ביי פערברעכענס פון פערדינסט־גייציגקייט־גאמור ווערט אן אפשריפט פון דער שטראף־קארטע אויך צוגעשיקט צו דער געמיינדע, וואו דער פער'משפט'ער האט זיין פאקטישען וואוין־אָרט.

די שטראף־קארטע בלייבט אין קאטאסטער אין משך פון פאלגענדע טערמינען:

אויב דאס פערברעך איז בעגאנגען געווא־רען אין 20 יאהר — בלייבט די אדנאטאציע 50 יאהר, פערמשפטע ביז'ן עלטער פון 30 יאהר — בלייבט די אדנאטאציע 40 יאהר; פאר פער־ברעכער אין עלטער פון 40 יאהר, בלייבט די שטראף־קארטע אין משך פון 30 יאהר, פאר פער־משפטע אין עלטער פון 50 יאהר, בלייבט די אדנאטאציע — 20 יאהר, פאר פערמשפטע ביז 60 — 10 יאהר.

יעדער בירגער קאן בעקומען פון צענט־ראלען שטראף־קאטאסטער א בעשטעטיגונג, אז ר'איז נאך נישט געוועזן בעשטראפט.

—לר;

מאניטירונג-פראצעדור

דער נייער קאָדעקס פון דער ציווילער געריכטס פראצעדור פיהרט אריין און די געגענזייטיגע פריי־וואט־רעכטליכע בעציהונג א נייע אזוי גערופענע מאניטירונגס־אינסטיטוציע.

אי זהסכם מיט די דערמאנטע בעשטימונגען מעג מען אויסמאנען לויט דער מאניטירונגס־פראצעדור נישט בלויז א וועקסעל־ טשעק אדער אנדערע אונטערשריבענע חוב, נאר בכלל יעדען פער־זענליכען חוב, אויב ר'שטייגט נישט איבער די סומען פון 1 טויזענט זלאטעס און קאָנסטערליגט דער קאמפעטענץ פון שטעטישען געריכט.

דער מאניטירונג־פראצעדור בעשטייט דערין, וואס דער משפט קומט פאר אהן א געריכטס־פער־האנדלונג און אהן אנוועזענהייט פון פערקלאגטען צד, דער בעל־חוב וועט נאך פאָרמאדערט אין משך פון צוויי וואכען צו בעפרידיגען אין גאנצען די פרעטענזיע פון קרעדיטאר צוזאמען מיט די בעטרעפענדע קאסטען אדער אריינצוטראגען אנטשפרעכענדע רעקורס.

מיט'ן מאמענט ווען א רעקורס ווערט דער־לאנגט אין פארשריפטליכען טערמין, פערלירט דער ארויסגעגעבענער באפעל זיין קראפט און עס ווערט תיכף בעשטימט א געוויסער טערמין פון א נארמא־לע געריכטס־פערהאנדלונג.

א—ד.

פארם פון א וועקסעל-אונטערשריפט

לויט אונזערע געזעצן מעג יעדער פולי־יעה־ריגער רעכטליך נישט בעגרעניצטער בירגער נעה־מען אויף זיך וועקסעל־התחייבות'ן.

א וועקסעל הייבט ערשט אבער אן צו פער־פליכטען דעם אבליגירטען צד פון דעם מאמענט, ווען ער ווערט דורך איהם אונטערגעשריבען.

אזוי ווי אין פוילען איז נאך פערהאן א גרויסע דייטענדער פראצענט פולשטענדיגע אנאלפאבעטען, וועלכע קאנען זיך אפילו נישט אונטערשרייבען און בעצייכענען דעריבער זייער אונטערשריפט מיט צלמ'לעך, רעדלעך אדער אנדערע סיגנען. ענט־שטעהט א פראגע, צי קאנען אזעלכע צייכענען פער־בייטען די רעכטליכע קראפט פון אן אונטערשריפט און עס מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אז די אלערליי צייכענעס קאנען בשום אופן נישט בעטראכט ווער־רען פאר קיין אונטערשריפט און ממילא האבען די אלע וועקסלען, וועלכע זענען פערזעהן מיט אזעלכע אונטערשריפטען, נישט קיין שום רעכטלי־כע בעדייטונג.

אמת, דער ארטיקעל 77 פון וועקסעל־דעקרעט דערלויבט פעראנען, וועלכע קאנען זיך נישט אונ־טערשרייבען צו פערבייטען זייער אונטערשריפט מיט בעשטימטע צייכענעס. די דאזיגע צייכענעס מוזען אבער בעשטעטיגט ווערען דורך א נאטאר, דעסטגלייכען מוז אויך נאטאריאל בעשטעטיגט ווער־רען אזא בעצייכענונג אונטער א בעפולמעכטיגונג אונטערצושרייבען א וועקסעל דעם נאמען פון אן אנאלפאבעט. וואס שייך וועקסלען מיט יודישע אונטערשריפטען, דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז קיין ספעציעלער פערבאט איז נישט פאראן, דאס אנערקענען אבער אזעלכע וועקסלען פאר גילטיג, איז אפהענגיג פון פערזענליכען איינזעהען פון ריכטער.

צום סוף דארף נאך בעמערקט ווערען, אז דאס בענוצען זיך מיט דאזעלבע אונטערשריפטען אויף א וועקסעל האט נישט קיין שום געזעצליכע בערעכטיגונג.

אהן אונטערשיד, צי ס'ווערט יא צוגעלייגט א חתימה אדער נישט, איז פולשטענדיג גענוג אן אי־אייגענאליגע אונטערשריפט.

לאדזער יודישער דאקטאר שמד'ט זיך

צוליב מחלוקות מיט זיין ווייב

די אלגעמיינע מאביליזאציע אין יאהר 1914 האט איהם בעגעגענט גראד דאמאלס, ווען ר'איז ארויס פון מאסקווער אוניווערזיטעט מיט א דאק־טאר־דיפלאם אין האנד.

ס'איז איהם אפילו נישט איבערגעבליבען קיין גענוגענדע צייט זיך אנצופרייען צוליב דער דערגרייכטער קאריערא, ווען וועלכער ר'האט געטרוימט און געהארעוועט איבער א האלב לעבען און ער איז גלייך אריינגעשליידערט געווארען אין מלחמה־גיהנם. מ'האט איהם איבערגעווארפען פון איין פראנט אויפ'ן אנדערען, ר'איז דורכגע־גאנגען הונדערט ער עטאפען־פונקטען, צענדליגער פעלד־לאזארעטען און שפיטעלער. קורץ ר'האט זיך ארומגעשלעפט און ארומגעבלאנקעט איבער אלע עקען רוסלאנד ביז ר'איז ענדליך נאך אלע רעוואלוציעס און קאנטער־רעוואלוציעס אנ'אויס־געשעפטער, א צובראכענער, אנ'אפגעריסענער, אנ'אויסגעהונגערטער און א היימלאזער צוריקגעקומען קיין מאסקווע.

אין אזא מצב האט ער זיך בעקענט מיט א פריילין, וועלכע האט זיך פאר איהם פארגע־שטעלט אלס טאכטער פון איינעם פון די גרעסטע אוקראינער צוקער־פאבריקאנטען, אמת די פאברי־קען צוזאמען מיט'ן גאנצען פערמעגען זענען טאקע קאנפיסקירט געווארען דורך די באלשעוויקעס און דער פאטער איז קוים מיט'ן לעבען אנטלאפען קיין פאריז, פונדעסטוועגען איז איהם נאך גע־לונגען ארויסצופיהרען א גרויסען סכום בריליאנטען, פייערע הצים, ווערטפולע אקציעס. זאל זי נאר ארויסקריגען זיך פון רוסלאנד און אנקומען קיין פאריז צו איהר פאטער, דאן וועט זי ברענגען צו שלעפען א מאיאנטעק און טויזענטער וועלען זיך שיטען, ווי ארבעס.

די דער עלטערער און פערצווייפעלטער דאקטאר, האט געגלויבט, אז די דערציילונגען פון זיין בעקאנטע וועגען איהר מיליאנערישער אפ־שטאמונג און הויפטזעכליך וועגען די אוצרות טייערע שמייגער און ווערטפאפירען, וואס איהר פאטער האט אוועקגעפיהרט קיין פאריז זענען הונדערט פראצענט אמת.

זיי האבען דעריבער בעשלאסען קודם חתונה צו האבען, דערנאך אוועקצופאהרען קיין פאריז, בכדי אויפצוזוכען דעם פאטער און צו נעמען פון איהם א פעטען נדן, שפעטער זיך צו בעזעצען אין לאדז, אין זיין היים־שטאט איינצואָרדנען דא א שעהנע דירה און אנצוהויבען א פראקטיק.

געזאגט און געטאן: מיט גרויס סכנות נפשות האבען זיך ביידע גלאזט צו דער פויל־שער גרעניץ און זענען זיי נאך לאנגע חדשים אומענדליכע וואנדערונגען בשלום אריבערגע־גאנגען.

אונטער איהר ווירקונג האט דאס פארפאלק געענדערט דעם מארשרוט פון זייער נסיעה, ווייל האבען דערוייל זיך אפגעהאלטען פון פאהרען קיין פאריז נאר געלאזט זיך קיין לאדז, אין זיין היימאטס־שטאט. דא אהער זענען זיי געקומען סוף 1919 יאהר.

זיי האבען זיך געדונגען ביי א פאמיליע צוויי צימערן און ער האט אנגעהויבען א מעדי־ציניש פראקטיק.

דער דאקטאר האט זיך אבער אין קורצען ארומגעזעהן, אז אהן אן אייגענע דירה וועט ער רוהיג נישט קענען ארבייטען און ממילא צו־גארנישט קימען. האט ער גענומען פעסט צוזושטיין צו זיין ווייב, אז זי זאל פאהרען קיין פאריז, אויפזוכען דארט איהר פאטער, דעם בעוועזענעם מיליאנטשיק און ברענגען די צוגעזאגטע אפותיקא, זי האט געהאלטען אין איין אפשלעפען די נסיעה, הגם ער האט זי נישט אויפגעהערט צו יאדען.

ער האט זי אזוי לאנג געיאדעט ביז זי האט פאר איהם ענטפלעקט דעם גאנצען סוד: אז זי איז נישט קיין מיליאנערס א טאכטער, אז זיי האבען די באלשעוויקעס נישט קאנפיסקירט קיין שום פאבריקען אדער אנדערע גיטער, אז איהר פאטער איז נישט אנטלאפען קיין פאריז מיט קיין שום פערמעגען, נאר ער לעבט ערגיץ אין א שטעטעל אין איקראינע, ער איז געוועזן א לבען און איז פערבליבען א קבצן. די גאנצע מעשה האט זי אויסגעטראכט, בכדי איהם צו אימפאנירען.

די ערקלערונג האט אבער דעם דאקטאר נישט בערוהיגט, ער האט זי נאך שטארקער גע־נומען יאדען. זי איז אבער אויך נישט קיין לי־מעלע, קריגערייען, אוואנטורעס זענען געווארען אין דער דערמאנטער פאמיליע א טאג טעגליכער ערשיינונג. לעצטענס האט שוין אפילו געהאלטען ביי בעשלעגערייען, זי האט זיך אבער געהאל־טען העלדיש און בשום אופן נישט געוואלט איהם אפוט'ן.

זעהענדיג, אז אויף קיין אנדערען אופן וועט ער זי נישט פטור ווערען, האט זיך דער דאקטאר אנימאל אויפגעהויבען און איז אוועק אין דער נעכסטער קאטוילישער פאראפיע און זיך אפגעשמד'ט.

איצט איז זי שוין גרייט צו נעמען א גט, זי פאדערט אבער פון איהם דערפאר א געוויסע סומע. דערוייל ווערען געפיהרט אין דער ריכטונג צווישען משומד מיט זיין ווייב אונטער־האנדלונגען.

ארגוס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

יאנואר
7.45 זון-אויפגאנג
3.39 זון-אונטערגאנג

דאנערשטאג
19
כא
טבת תרצ"ג

פון די האנדעלס-געריכט

„אקצ. געז. ס. ראזענבלאט" צאהלט אויס דער „באנק גאספאדארסטוואַ קראיאוועגא" 50.000 דאלאר. — קרעדיטארען אויפזיכט איבער'ן פערמעגען פון דער פירמע „אדאלף קרענינג"

דער סינדיק פון דער „אקצ. געז. ס. ראזענבלאט" האט זיך געווענדט צום געריכט מיט א ביטע אין וועלכער ער ווייזט אן, אז די פירמע איז שולדיג דער „באנק גאספאדארסטוואַ קראיאוועגאָ" א סומע פון פופציג טויזענד דאלאר, דער סינדיק בעט דערום צו ערלויבען אויסצואהלען דער באנק די דערמאהנטע סומע, מחמת אזויארום וועט דער אופאר לאַשטש גיכער פערענדיגט ווערען.

דאס געריכט האט דעם סינדיק דערלויבט אויסצוצאהלען דער באנק די סומע.

* * *

אויף דער בעסטיגער זיצונג איז בעטראכט געווארען די ביטע פון ריכטער-קאמיסאר פון דער „אקצ. געז. מיכאל גלאזער", וועגן פערפאכטען די פאבריק.

דאס געריכט האט איינגעפונען אז דאס פערפאכטען די פאבריק ליגט נישט אין דער קאמפעטענץ פון געריכט, באר דער סינדיק מיט'ן ריכטער-קאמיסאר דארפען דערוועגען דעצידירען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אויסדלאשטש פון דער פירמע „גוסטאוו פרייס" מעכאנישע וועבעריי אין פאביאניץ האט דער סינדיק מיט עטליכע טעג צוריק מיטגעטיילט דעם געריכט, אז דער געפאלענער פאבריקאנט גוסטאוו פרייס איז דעם 15־טען דעצעמבער פ.י. געשטארבען און האט איבערגעלאזט די יורשים די פרוי, זוהן און טאכטער.

* * *

אויף דערזעלבער זיצונג איז אפגעגעבען געווארען א בעריכט פון דער פירמע „אדאלף קרעניגג" (פעטריק. 136) אויף וועלכער דער בעפולמעכטיגטער פון דער פירמע האט פארגעלעגט די רעגולאציע־בעדינגונגען, לויט וועלכע ס'ווערען געוועהלט מצד די קרעדיטארען אויפזעהער איבער'ן פערמעגען.

אלע קרעדיטארען האבען מסכים געווען אויף די בעדינגונגען, אלס אויפזעהער פון פערמעגען איז בעשטימט געווארען די קרעדיטארען העניק גליצענשטיין.

דאס געריכט האט אפגעלעגט דאס ארויסגעבען א דעציזיע ביז ס'וועט קומען דער פסק־דין פון אפעלאציע־געריכט אין ווארשא.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון דער שול־מאכט

קריסטליכע שילער ווארפען שטיינער אויף רבנים

די מורי הוראות הערשל הארצשטארק און שלמה יאקובאוויטש גיבען אונז איבער, אז זיי קומט אויס יעדען טאג אדורכצוגעהן די ציגעל־גאס אין די ווייטע בומערען, הרב הארצשטארק איז בעשטימט דורכ'ן ראבינאט אפצונעהמען שבועה'ס פון יודישע עדות אין די שטעטישע געריכטען, וועלכע געפינען זיך אויף דער ציגעל־גאס 100, הרב הארצשטארק וואוינט אויף דערזעלבער גאס.

ווי בעקאנט געפינען זיך די שטעטישע געריכטען אויף עק ציגעל־גאס און מאגיסטראצקא, אין אפגעלעגענע גאסען.

שטענדיג קומט אויס אז ווען די רבנים געהען ארויס פון געריכט איז פונקט די צייט, ווען די שילער געהען אהיים פון די שולען, אין דער דארט־נער געגענד געפינען זיך עטליכע קריסטליכע שולען און ווי באר די רבנים בעווייזען זיך אין גאס, הויבט זיך אן א ווילד געיעג, באך די צוויי מורי־הוראות פון די קריסטליכע שילער, מען ווארפט שטיינער, מען ציהט זי ביי די קאפאטעס, מ'לאכט פון זיי אפ און אזוי ווייטער.

די יודישע דורכגעהער וועלכע ווילען זיך אננעהמען דעם כבוד פון די רבנים זענען צו שוואך אקעגענצושטעלען זיך דער חברה לאבוזעס.

מיר מאכען אויפמערקזאם די שול־מאכט, די דירעקציעס פון די שולען אין יענער געגענד, אז די זאלען זעהען א סוף צו מאכען צו די דאזיגע לאבוזעוואטע שטיק פון זייערע שילער.

טאמאשאווער סוחרים וועלען שליסען זייערע געשעפטען אלס פראטעסט געגען נאטשאלניק פון שטייער-אמט

(א) דער נאטשעלניק פון פינאנץ-אמט אין טאמאשאוו, קיצמאן טוט אן די שטייער-צאהלער געוויסע צרות. צוליב זיינע שיקאנעס ווערען פיל סוחרים רואינירט און ער ברענגט אויך שאדען דער מלוכה קאסע, צוליב זיין שלעכטער טאקטיק.

די טאמאשאווער סוחרים האבען דעריבער בעשלאסען צו פערמאכען די געוועלבער און געשעפטען, אלס צייכען פון פראטעסט געגען דערמאנטען נאטשעלניק.

דער לאדזער פינאנק-אמט האט זיך אויך שוין פעראינטערעסירט מיט דעם ענין און עס וועט אדורכגעפיהרט ווערען אנ'אויספארשונג איבער דערווירטשאפט, וואס דער נאטשעלניק קיצמאן פיהרט אין טאמאשאוו און פון רעזולטאט פון דער אויספארשונג איז אפהענגיג קיצמאנס וויטערדיגער גורל.

דער זעלבער קיצמאן איז מיט א צייט צוריק אויך שוין געהאט בעזייטיגט געווארען פון אמט אלס נאטשעלניק פון שטייער-אמט אין זדונסקא וואלא, אויך צוליב'ן פראטעסט פון די ארטיגע שטייער-צאהלער.

א „פאבריקאנט" פון פאלשע ציינגישען

פון ארבייטסלאזען-פאנד פאר'ן געריכט

(2) פאר'ן קרייז־געריכט איז נעכטען געשטאנען דער בעזיצער פון אנ'ארבייטס־ביורא סטאניסלאוו בלאשקעוויטש, וועלכער איז אנגעקלאגט געווארען אז ער האט אויסגעשטעלט פאלשע ציינגישען צום ארבייטסלאזען־פאנד. אזעלכע ציינגישען האט ער ארויסגעגעבען א גאנצע רייה פערזאנען, וועלכע האבען אויף אזא אופן אפגענומען אונטערשטיצונגען פון 80 ביז 300 זל. בלאשקעוויטשן האט אין זיין ארבייט צוגעהאלפען א געוויסער אנטאן נאדיואדני.

צום געריכט זענען ארויסגערופען געווארען 32 עדות.

דער פסק־דין וועט ארויסגעזאגט ווערען היינט

2 יאהר תפיסה פאר א גנבה

ביים סעקרעטאר פון פראנצויזישען געריכט

(2) נעכטען איז געשטאנען פאר'ן געריכט די 37־יעהריגע יוסטינא בענדושא, וועלכע איז געווען בעשולדיגט, אז זי האט בע'גנב'עט דעם סעקרעטאר פון פראנצויזישען קאנסולאט, וואולטשאנסקא 237. יוסטינא פלעגט קומען צו איהר שוועסטער יוזעפא, וועלכע האט געדינט ביים דערמאנטען סעקרעטאר. אזוי ארום האט זי געהאט די מעגליכקייט אויסצונוצען מאמענטען, ווען אין דער וואוינונג זענען די בעלעבאטים נישט געווען, כדי אויסצופיהרען סיסטעמאטישע גנבות.

דאס געריכט האט די גנב'טע פערמשפט צו 2 יאהר תפיסה.

פערענדיגט א שטרייק

(2) אין דער פאבריק פון דער פירמע לאנדא איז נעכטען ליקווידירט געווארען דער שטרייק פון 150 ארבייטער, נאכדעם ווי די פירמע האט ערקלערט, אז אלע ארבייטער געהען צוריק צו דער ארבייט און די לוינען ווערען נישט רעדוצירט.

ביי די הויז-בעזיצער

(אג) די לאדזער הויז-בעזיצער - פעראיינען בעטראכטען איצט דעם פלאן פון א געמיינזאמער אקציע פון די הויז-בעזיצער-פעראיינען אין פאל ווען א הויז - בעזיצער, זייענדיג אין שלעכטע מאטעריעלע בעדינגונגען וועט אליין נישט קענען בעצאהלען די געריכטס-קאסטען געגען א לאקאטאר, וואס צאהלט נישט קיין דירה געלד. די הויז-בעזיצער-פעראיינען וועלען אזוי ארום פינאנסירען די געריכטס-קאסטען פאר זייערע „אונבעמיטעלטע" מיטגלידער.

טייערער געווארען מאנדארינקעס

(אג) לעצטענס זענען די פרייזען אויף מאנדארינקעס אין לאדז געשטיגען ביז 30 פראצענט. די סבה פון דעם אונערווארטעטען יקרות אויפ'ן דאזיגען פאפולערען פרוכט, איז דאס מאסענהאפטע פוילען פון די מאנדארינקעס, צוליב וואס די סוחרים ליידען בעדייטענדע היזקות, וועלכע זיי ווילען אויסגלייכען דורכן העכערן די פרייזען, פון די מאנדארינקעס, וואס געפינען זיך נאך אין גוטען צושטאנד און מען קען זיי נאך פערקויפען.

היינט און פאלג. טעג!
רוהם פון דער טעכניק און רעזשי פון בעקאנטען J. STERNBERG
אין רעוועלאציאנס - מייסטערווערק פון
פאראמאנט א.ג.
VENUS בלאנד
מיט'ן אנטייל פון דער אונפערגלייכליכער
MARLENA DIETRICH
וועלכע האט בעשאפען די שענסטע ארטיסטישע קרעאציע אלס פרוי. אין די איבריגע הויפטראלען: דער פענאמענאלער
DICKIE MOORE
ווי אויך HERBERT MARSCHALL
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
נעכסטער פראגראם.
„הערצער-קאמאנדא" (ליבעס-קאמאנדא)

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג – 1 א זייגער בייטאג פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען. דער זאל איז שטארק בעהייצט. אויפ'ן 1. סעאנס: באלקאן—49 גר. פארטער—75 גר.

אינטערווענץ וועגען שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(2) נעכטען איז ארויסגעפאהרען קיין ווארשא א דעלעגאציע פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען מיט'ן ציל צו אינטערווענירען אין מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער אויפזיכט, וועגען אנערקענען שטיצע פאר ארבייטסלאזע טעקסטילארבייטער, וועלכע האבען געארבייט אין משך פון 26 וואכע 104 טעג און אויך שטיצע פאר האלב-ארבייטסלאזע

היינט הויבט אן ארבייטען די וועבעריי ביי שייבלער'ן

(2) היינט הויבט אן ארבייטען די וועבעריי ביי שייבלער און גראהמאן אויף קילינסקי-גאס.

געשטארבען אין גאס

(2) פאר'ן הויז זשעראמסקיעגא 17 איז פלוצים געשטארבען די 49-יעהריגע לייזעראוויטש פון שרודמיעסקא 40.

אכטונג, בעזיצער פון ראדיא-אפאראטען

(2) ספעציעלע קאנטראלערן האבען אין מעהרערע וואוינונגען צוזאמענגעשטעלט פראטאקאלען פאר האלטען ראדיא-אפאראטען, וועלכע זענען נישט געווען רעגיסטרירט.

די קאנטראלעס האלטען ווייטער אן.

א פרוי אונטער די רעדער פון טראמוואי

(2) פאר'ן הויז אויף 11. ליסטאפאד 26 איז דינסטאג 8 אין אוונט ארונטערגעפאלען אונטער'ן טראמוואי נומער 3, די 20-יעהריגע אלגא מאזור פון דערזעלבער גאס נומער 30. צום גליק האט דער מאשיניסט בעצייטענס אפגעשטעלט דעם וואגאן און די פרוי איז אזוי ארום אפגעקומען בלויז מיט שווערע וואונדען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) מארגען דיושורירען: מ. קאספערקעוויטש, יגערזשער 54; י. סיטקיעוויטש, קאפערניקא 26, ו. זונדעלעוויטש, פיעטריקאווער 25; וו. סאקאלעוויטש, פשעיאזד 14. מ. ליפיעץ, פיעטריקאווער 193 ריכטער און לאבאדא, 11-טער ליסטאפאד 86.

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון פערבאנד פון די טעקסטיל-אינדוסטריעלער

(אג) דעם 17 ד.ח. איז אין לאקאל פון פערבאנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע אין דער פוילישער מלוכה פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון דאזיגען פערבאנד.

אויף דער פערזאמלונג איז בענומען געווארען צו קענטניש דער בעריכט פון דער פערוואלטונג דער פינאנציעלער בעריכט, דער בודזשעט-פרעלימינאר ווי אויך אלע פארשלאגען פון דער פערוואלטונג.

דאן איז בעשטימט געווארען דער נייער סטאטוט פון פערבאנד, וואס איז אויסגעארבייט געווארען אין דער קאמיסיע און צום סוף איז מען צוגעטרעטען צו די וואהל'ען. אין הסכם מיט'ן סטאטוט פון פערבאנד, זענען 7 ביזאיצטיגע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג אפגעטרעטען און אויף זייער ארט זענען אויסגעוועהלט געווארען נייע מיטגלידער. עס זענען אויך דערגענצט געווארען צוויי מיטגלידער וואקאנטע ערטער. אלס רעזולטאט פון די וואהלען זענען אלע 7 ביזאיצטיגע מיטגלידער אויפסניי אויסגעוועהלט געווארען. אין דער פערוואלטונג זענען אויף אזא אופן אריין: ד"ר יוליוש בארנעט, נאאום אייטינגאן, קארל ענדער, קארל האפריכטער, לעאן דע האנצן, קארל ווילהעלם שייבלער, ווילהעלם שעהן, עדווארד הייטמאן און פרידריך האפמאן. א חוץ דעם געהען אין דער פערוואלטונג אריין די 9 מיטגלידער, וואס האבען בעקומען מאנדאטען אין פערגאנגענעם יאהר.

דאן איז אויסגעוועהלט געווארען א רעווידיר-קאמיסיע אין וועלכער עס זענען אריין: ארטור איזענבראון, קארל שטיינערט און לעאן פעליקס. פערטרעטער: אלפרעד הענלער און יאן סאלאדין.

הארבע שטראף פאר שמוגלער טאבאק פון דייטשלאנד

(2) פאר'ן געריכט זענען נעכטען געשטאנען אגניא און סטאניסלאווא ציראן (פעטריק. 17) און סטאניסלאוו פאטאר פון כאיני, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען אין שמוגלען טאבאק פון דייטשלאנד.

ביידע ציראנס זענען פערמשפט געווארען צו 4 חדשים תפיסה, און צו 7.200 זל. שטראף. פאטאר איז פערמשפט געווארען צו בעצאהלען 12 טויזענד זל. שטראף און אויף 6 חדשים ארעסט.

טעאטער
„סקאלא"
שרודמיעסקא 15

מיט זיין ערשטקלאסיגער טרופּע
פּרעמיערע!

נאר 10 גאסטשפּילן פון וועלטבעריהמטן קינסטלער
ד"ר פּאול באראטאוו

● מארגען, פרייטאג, דעם 20 יאנואר. 9 אוועגד ●
צום ערשטען מאל אין לאדז!
דאס בעריהמטע ווערק, וואס האט געמאכט א רושם אויף דער גאנצער וועלט

מיט זיין ערשטקלאסיגע טרופּע
פּרעמיערע!

דור גאלדער

פון אירענא ניעמיראווסקא. (דער קינסטלער-אנסאמבל, וואס שפּילט מיט ד"ר פּאול באראטאוו) לויט א. ב.: אלטבוים סאניע, בראקארזש חיים, דאמב אדאם. האַרט הערש, מעלמאן מאיר, קורץ אברהם, ראזענבערג רחל, רייכענבערג נתן, שליווקאוויטש אלא.

די „הייליגע סטאשקע" און איהרע „מופתים"

טויטע זאכען „מאכט זי" לעבעדיג. — איז „מחיה מתים". — א פשאדאווניק פליהט מיט'ן בענקל איבער דער שטוב. — סטאשקע „הייבט אויף" דעם קאמיסאריאט און אנדערע „מופתים"

פאליציי פערנעמט זיך מיט דער „הייליגער שיקסע" פון גאפּלאנסקא 8

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט זיך צווישען דער באלוטער קריסטליכער בעפעלקערונג פערשפּרייט א קלאנג, אז אין דער 16-יאהריגער סטאניסלאווא באגאטשיק, אויף גאפּלאנסקא נר. 8 (אין באלוט) איז אריין א „דיבוק" און אז זי האט זיך בעהאפטען מיט'ן טייוועל.

צווישען די באלוטער פאנאטיקער גשהען ארום פאנטאסטישע מעשיות פון דער 16 יאהריגער סטאשקע. דער המון, וואס בעלאגערט טאג-טעגליך דאס הויז אויף גאפּלאנסקא 8 שטעלען אויף מויל און אויערען פון די אויסערגעוועהנליכע „מופתים", וואס זי בעווייזט אין דעם פער'כשופ'טען חדר פון איהר פאטער, איגנאץ באגאטשיק.

אט דערצעהלט אנ'אלטע קריסטין „זעלטענעם מופת".

— „יאק באגא קאכאם" — הייבט די אלטע אויף די פרומע אויגען צום הימעל, און דערביי צלמ'ט זי זיך, אז זי האט אליין „געזעהען," ווי סטאשקא האט טויטע חפצים, ווי: מלבושים, כלים, טישען און שענק געבראכט אין בעוועגונג — ווי סטאשקא האט די זאכען „אפגעשפּראכען". האבען זיי בעקומען א רוח חיים, און גענומען טאנצען...

בעת די אלטע דערצעהלט דעם „מופת", פערגלאצענדיג דערביי די אויגען, שאקלען די צוהערער מיט די קעפּ און שעפּטשען מיט די ליפּען: „צור באסקי".

אויף א טרעפּעל גייען טויער, שטעהט א פייער ארומגערינגעלט פון א המון. יונג און אלט, אלע שטופּען זיך נעהנטער צום דערצעהלער, און דאס פייער'ל דערצעהלט:

— כ'בין א לעבעדיגער „שוויאדעק". ווי סטאשקא האט „מחיה-מתים" געווען קראנקע מענשען. דאקטוירים האבען נישט געהאלפען, „לעקארסטוועס" אויך נישט, און ווי סטאשקא האט דעם חולה בעריהרט מיט איהר האנד, איז דער חולה געווארען געזונד „יאק קון"...

— „סא יעשטשע ניך" — מישט זיך אריין א „דאמע" אין א קאפּעלוש — איך וויס פון א גרעסערען „מופת": איינער א פשאדאווניק האט זיך געוואלט „פשעקאנען", צי די סטאשקע איז טאקע א הייליגע, איז ער אריין אין די באגאטשיקס וואוינונג, איז ווי ער האט זיך נאר אוועקגעזעצט אויפ'ן בענקעל, האט זיך דאס בענקעל מיט'ן פשאדאווניק אויפגעהויבען ביזן סופיט, און אזוילאנג ווי סטאשקע האט געפּארעט מיט דער האנד, אזוי לאנג איז דער פשאדאווניק ארומגעפלויגען מיט'ן בענקעל איבער דער שטוב. ערשט, אז דער פשאדאווניק האט זיך געבעטען רחמים זי זאל איהם אפּלאזען, האט סטאשקע א מאכע-געטאן מיט דער שירץ, און דאס בענקעל האט זיך לאנגזאם אראפּגעלאזט מיטן פשאדאווניק אויף דער פאדלאגע.

— און פון דעם „צוד" אין קאמיסאריאט האט איהר געהערט? — נעהמט א ווארט א יונגער שייגעץ מיט א בלאגדער טשופּרינע:

— די פאליציי האט געהאט א חשד, אז סטאשקע „משאקעט די גאלעריע", האט מען זי צוגענומען אין קאמיסאריאט אריין, איז ווי זי איז נאר אריין אין קאמיסאריאט, האט אלץ גענומען פליהען „דא גורי נאגאמי". ס'זענען געפלויגען די שווערדען, די היטלעך, די פּאפּירען און די ביכער. קוים מיט צרות האט דער קאמיסאוש „געפּועלט" ביי סטאשקען, זי האט דריי מאל געפּאטשט מיט די הענד, און אלץ איז צוריקגעפלויגען אויף זיין ארט...

מיט יעדען טאג, ווערט דאס הויז אויף גאפּלאנסקא 8 בעלאגערט פון טויזענטער נייגיריגע, וואס קומען הערען די „מופתים" פון דער „הייליגער" סטאשקע.

ווי מיר דערוויסען זיך אבער, האט זיך מיט דער „הייליגער" סטאשקע פּערזענליך אינטערעסירט די פאליציי, און זי אפּגעשיקט אין דער געזונד-הייטס-אפּטיילונג ביים מאגיסטראט, וואו זי איז אונטערזוכט געווארען פון דאקטוירים. די אונטערזוכונג איז געווען נישט קיין גינסטיגע פאר דער סטאשקע. ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז זי איז א שווינדזיכטיגע, ערשעפּט און שטארק אפּגעשוואכט — דאס איז אלץ וואס מ'האט ביי איהר געפונען.

די פאליציי'אישע אויספארשונג האט אויך פעסטגעשטעלט, אז די וואונדערליכע מעשיות און די „מופתים" האבען פערשפּרייט סטאשקעס קרובים און איהר פאטער. די מעשיות זענען בעגאנגען פון מויל צו מויל, און די ראפינירטע סטאשקע האט פערשטאנען ווי אזוי צו „נעמען אויפ'ן זיכער" דעם פאנאטישען המו'ן.

דאס האט אויסגענוצט סטאשקעס פאטער, וועלכער האט די טאכטערס „מופתים" אויסגענוצט צו איינענע צוועקען. ביים נייגיריגען עולם, וואס האט געוואלט אריין אין סטאשקעס חדר, האט דער פאטער גענומען א געוויסען אפּצאהל.

דערוויסענדיג זיך פון די דאזיגע פאקטען, האט די פאליציי זי איבערגעפיהרט אויף אנ'אנדער ארט, און דעם עולם פערוועהרט זיך צו פערזאמלען ארום דעם הויז, אבער דער המון וויל פאר קיין פאל נישט אפּטרעטען פון דער „הייליגער סטאשקע".

מיט דער געשיכטע האבען זיך פּעראינטערעסירט פּסיכיאטארען, וועלכע בעמיהען זיך פעסטצושטעלען, ווי ווייט ס'דערגרייכט ביי איהר די סוגעסטיווע און מאגנעטישען כוח.

שרפות

(2) אין משך פון נעכטיגען טאג זענען פארגעקומען פאלגענדע שרפות ביי אונז אין שטאט. אויף בזשעזשינער 9, אויף 11. ליסטאפאד 14, אויף לימאנאווסקי 4, אויף פאביאניצער שאסע 34 און אויף נאווראט 12.

די פייערלעשער האבען די אלע שרפות איינגעלאשען.

די דירעקציע פון די לאדזער צופאהר-טראמוואיען

אקצ.-געז.

מאכט דערמיט בעקאנט, אז פון זונטאג, דעם 22 יאנואר 1933 וועט די ליניע 16 סקאסירט ווערען, דערפאר וועט דער טראמוואי 6 געענדערט ווערען אויף אזא אופן: פון דאלי (בזשעזשינער) דורכ'ן פלאץ קאשטשעלני און פרייהייטס-פלאץ דורך די גאסען: גדאנסקא, זשעראמסקא, ראדוואנסקא, פּיעטריקאווער, גליבוא און ראקיטשינער ביז שפּיטאלנע (ווידזעוו) און צוריק.

קאנצערט פון האנקא אָרדאָנובנא

דעם קומענדיגען זונטאג אוונד טרעט אויף אין פילהארמאניע זאל מיט איין איינציגען ארטיסטישען אוונד די וועלט-בעריהמטע פוילישע זינגערין און הערליכע זינגערין האנקא ארדאנובנא.

האנקא ארדאנובנא געהערט היינט צו טאג צו די גלענצענדסטע ארטיסטינס פון די פוילישע קליין קונסט ביהנעס.

נאך ווינער ארט
ארטאפּעדישער אנשטאלט

בראטשוען, גארסעטען, ש ר-טאפּעדישע אפּאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס-איינלאגען בעגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפּס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(73

דער ריכטער האט מעהר נישט געקענט אויסהאלטען, ער איז צוגעגאנגען צו דער באראנין און זי געוואלט ארומנעהמען און צודריקען צו זיך.

— מאטערט מיך נישט, איך וועל טון אלץ, וואס איהר ווילט, אלץ וואס איהר הייסט, אלץ, וואס איהר פערלאנגט, איהר האט מיך געפאנגען, איך וויים, אז איך ריזיקיר מיט מיין קאריערע, מיט מיין צוקונפט...

דער ריכטער איז געווען שיכור, ער האט זיך געוואקעלט אויף די פיס און געהעדט אונטער דער נאז.

— ווארט א ווייל, האט די באראנין געזאגט, איהר זעהט דאך, אז איך בין געקומען צו אייך אהער, אין א בעזונדער קאבינעט, אזוי שטימונגספול, אזוי עראטיש... צוערשט דארפט איהר באקומען דעם פערלאנג פון דער דאמע, וועלכע יועט שלד ווערען אייער געליבטע.

— גוט, איך זאג אייך צו, איך וועל אלץ טון.

— נו, אזוי אויפ'ן ווארט איז אביסעל צו ריזיקאליש צו גלויבען.

— וואס דען זאל איך טון, האט דער ריכטער שוין געשריגען זיעדיג אויסגעבערעגט פון געדולד.

— גאר נישט מעהר ווי אונטערשרייבען א דעציזיע, אז לויט'ן גאנג פון דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעוויזען, אז קריינין איז אומשולדיג און איהר בעפעהלט איהם צו בעפרייען.

— גוט, איך וועל דאס מארגען אין דער ביורא מאכען.

— ניין, הער ריכטער, ניין, מיין טייערער געליבטער נישט מארגען אין ביורא, נאר היינט דא אין קאבינעט.

— ווי אזוי? ווי אזוי קען איך דאס מאכען? איך האב דאך דא ביי זיך נישט די אקטען, נישט קיין אפיציעלע פאפירען און נישט קיין שטעמפעל.

— איך האב דאס אלץ ביי זיך, האט די באראנין רוהיג געענטפערט.

— וואס האט איהר ביי זיך?

— איך האב אפיציעלע פאפירען און אנ'אפיציעלען שטעמפעל.

— ווי קומט דאס צו אייך?

— דאס דארפט דאך אייך אין איצטיגען מאמענט נישט אינטערעסירען, געניג, אז איך ערקלער אייך דאס די אלע זאכען געפינען זיך ביי מיר. און אויב איהר ווילט זיך איבערצייגען, צי דאס זענען אידענטישע זאכען, וועל איך אייך דאס באלד ווייזען.

דער ריכטער איז געווארען אביסעל ניכטערער, ער האט בריים געעפענט די אויגען, אזוי ווי ער וואלט געוואלט ביי אימיצען זיך דערוויסען, צי דאס, וואס ער האט געהערט איז טאקע אמת.

די באראנין האט רוהיג ארויסגענומען פון איהר האנד-בייטעל א געדרוקטען בויגען מיט דער פירמע פון ווארשאווער אויספארשונגס-אמט מיט א שטעמפעל פון אויספארשונגס - ריכטער און האט דאס צוגעטראגען נאהענט צו די אויגען פון ביאלאפאלסקין.

— זענען דאס אידענטישע זאכען?

דער ריכטער האט אויסגעשטרעקט די האנד אזוי ווי ער וואלט דאס אלץ געוואלט צונעהמען, ארויסבעקומען פון איהר האנד.

די באראנין איז געווען צוגעגרייט אויף זיין בעוועגונג און האט דאס פאפיר און שטעמפעל צוריקגעלעגט אויף דעמזעלבען ארט, פון וואנען זי האט דאס גענומען.

— איהר דארפט זיך נישט דענערווירען, ליבער הער ריכטער, איך האב אייך שוין געזאגט, אז איך צווינג אייך נישט און וועל אייך אויך ווייטער צו גארנישט צווינגען, אלץ וואס איהר טוט, מוזט איהר טון גוטוויליג אהן שום איינפלוס פון וועלכער ס'איז צד.

— אלזא, הייסט עס, אז איהר ווילט, אז איך זאל שוין איצט אויסשרייבען א בעפרייאונגס-בעפעהל פאר קריינין, צומאגענס וועט איהר געהען און דערמיט בעפרייען דעם ארעסטאנט, איך וועל גארנישט קענען געגען דעם טון, ווייל די אונטערשריפט אויף דעם בעפרייאונגס-שיין וועט זיין אנ'אידענטישע, איך וועל איהם האבען אליין אונטערגעשריבען, מיט קלארע, פשוט'ע ווערטער געדעט, הייסט עס, אז איך גיב זיך אליין איבער אין די הענד פון שאנטאזש.

— טראכט ווי איהר ווילט, אלץ איז אפהענגיג פון אייך אליין.

ביאלאפאלסקי האט מיט'ן זיידענעם טיכעלע זיך געווישט דעם שווייס פון שטערן, זיך אביסעל פערטראכט און צום סוף געזאגט!

— גוט, איך וועל דאס מאכען, אבער אין דער פארם פון א געוועהנליכע געשעפטליכע טראנזאקציע, וואס וועל איך דערפאר בעקומען.

— וואס איהר וועט נאר פערלאנגען.

— איך וויל וויסען קאנקרעט.

— דאס, וואס א שעהנע פרוי קען פראפאנירען...

— איז דאס זיכער? וועט איהר מיך נישט אפּנארען?

— האלט איהר, אז איך בין פעהיג דערצו, אז איך וועל אייך ספּעציעל אפּנארען?

— איך וויים שוין גארנישט אין וואס איך גלויב און אין וואס נישט. גיט אהער דאס פאפיר און איך וועל דאס אויסשרייבען.

די באראנין האט איהם דערלאנגט דאס פאפיר און גלייך אונטערגערוקט א גאלדענע קליינע פעדער, אליין האט זי זיך אוועקגעשטעלט הינטער דעם ריכטערס פלייצעס און געקוקט, וואס ער שרייבט. מיט א ציטערדיגער האנד האט דער ריכטער אנגעהויבען צו שרייבען א לאנגען פראטאקאל וועגען גאנג פון דער אויספארשונג, וואו ער איז געקומען צום אויספיהר, אז דער צוגעגומענער גרויסער מאטעריאל האט נישט בעוויזען די שולד פון סטודענט מארק קריינין, צוליב דעם קומט דער אויספארשונגס-ריכטער פאר ספעציעלע וויכטיגע ענינים צום אויספיהר, אז דער ארעסטירטער איז אומשולדיג, בעשליסט איהם צו בעפרייען פון ארעסט און אנולירען געגען איהם די אויספארשונג. געענדיגט מיט דעם שרייבען, האט דער ריכטער געלעגט דארט זיין אונטערשריפט.

דאן האט די באראנין גענומען דעם שטעמפעל, וואס זי האט געהאלטען אין האנד און איהם צוגעדריקט צום אויפגעשריבענעם דאקומענט.

די באראנין האט זארגפעלטיג צוזאמענגעלעגט דאס פאפיר און עס גענומען צו זיך אין בוזעם.

— און איצט האט דער ריכטער געזאגט דארף איך בעקומען דאס, פאר וועלכען איך האב בעצאהלט אזא טייער'ן פרייז.

(פארזעצונג קומט)

נוצט אויס די זעלטענע געלעגענהייט!

פאר א שפאט=ביליגע פרייז צו בעזוכען דעם שענסטען ווינטער=געגענד אין אייראפא — זאקאפאנע

און זיך בעטייליגען אין דער גרעסטער ווינטער=ספארט=אימפרעזע פאר דער לעצטער צייט.

די ווינטער=מכביאדע. וועלכע קומט פאר פון 1—5 פעברואר ד. י. אין זאקאפאנע, איז די גרעסטע אטראקציע פאר די לעצטע יאהרען. טויזענדער יודישע ספארטלער פון אלע עקען וועלט. צעהנדליגער טויזענדער טוריסטען פון אלע לענדער גרייטען זיך צו דער אימפאזאנטסטער יודישער ספארט=אימפרעזע, וועלכע קומט פאר אין זאקאפאנע.

די גראנדיעזע ווינטער=„מכביאדע“ אין זאקאפאנע, האט ערווארבען דעם אינטערעס ביי אלע יודען פון דער גאנצער וועלט.
געציילטע טעג טיילען אונז בלויז אפ פון דער גראנדיעזער אימפרעזע.

די בעדינגונגען פון אלע אנטיילנעהמער און טוריסטען זענען:
פאר די נידריגסטע פרייזען — די בעקוועהמסטע בעדינגונגען.
אינפארמ. ווערען ערטיילט יעדען טאג פון 4—7 אין וואגאן-לי-קוק, פיעטריקאווער 64

פארוואס אלע קויפען וועש אין קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

די פראקלאמירטע דורך דער דירעקציע אין אונזער שטאדט ווארען-הויז קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור האט געפונען אן אפקלאנג אין אלע ספערען פון דער לאדזער געזעלשאפט.

די דאמען, הערן און קינדער-וועש ווי אויך בעטגעוואנד פון די בעסטע ווידזעווער שטאפען ווערען פערקויפט דורך די נידריגסטע פרייזען. דער קאנסום פערקויפט די בעקאנטע ווידזעווער אויס-ארבייטונג מארקע א.ק., ווי אויך רעשטלעך, בראק און סעקונדא צו געוויס פאבריקס-פרייזען.

דער קאנסום שיקט אוועק פאסט - פאקעטען נאך ז. ס. ס. ר. אויך אלע אנדערע אפטיילונגען פון קאנסום זענען רייך פערזעהען.

פון באנק-וועזען

די באנק פאר האנדעל און אינדוסטריע אויף נאוואמיעסקא 4 האט ענטוויקעלט זעהר א ברייטע און פרוכטבארע טעטיגקייט. די באנק ערלעדיגט אלערליי פינאנץ-אפעראציעס: אינקאסא, דיסקאנטא, גיט ארויס צוואנסען אויף אינקאסעס א. אז. וו. אין דער קורצער צייט פון איהר עקזיסטענץ האט די באנק ערווארבען א צאהלרייכע קליענטעל. די באנק געהערט צום סוחרישען פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיווען אין פוילען. די סוחרישע קרייזען האבען אנגענומען מיט גרויס צופרידענהייט די ענטשטעהונג פון א נייער קרעדיט-אינסטיטוציע אין צענטרום פון דער שטאט.

גאסטראלען פון ד״ר פאול באראטאוו אין סקאלא=טעאטער

מארגען, פרייטאג, הויבען זיך אן די לאנג-ערווארטעטע גאסטראלען פון גרויסען יודישען קינסטלער, ד״ר פאול באראטאוו, אין דעם בעריהמטען ווערק „דור גאלדער“ פון אירענא ניעמירא-ווסקא. צוזאמען מיט ד״ר פאול באראטאוו קומט אויך זיין קינסטלער-טרופע, די גוט-בעקאנטע ארטיסטען: אלטבוים, בראקארוס, דאמב, הארט, מעלמאן, קורץ, ראזענבערג, רייכענבערג, שליפקאוויטש.

שייטלען שרינדעז מיט פאריזער
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5.
2-טער הויף, לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

אלפרעד שענקער אין לאדז

דעם קומענדיגען דינסטאג, טרעט אויף אין פילהארמאניע מיט איין און איינציגען קאנצערט דער גוט בעקאנטער אין לאדז יודישער פידעל-ווירטואז, דער אונפערגלייכער אלפרעד שענקער.

אקאמפאנירען אלפרעד שענקער וועט דירעקטאר רידער.

פון „אראראט“

היינט ווערט נישט געשפילט

היינט ווערט נישט געשפילט.

מארגען — 2 פארשטעלונגען פון דעם פראגראם „אנ׳אקס פאר א גראשען“ — 7.45 און 10 אין אווענד.

ראדיא=פראגראם

דאנערשטאג, דעם 19 יאנואר 1933

11.40 פרעסע-איבערזיכט, 11,50 מעטעא-ראלאגישער קאמוניקאט. 11.58 צייט-סיגנאל. 12.10 קאנצערט, 12,35 שול-קאנצערט, 3.10 עקספארט און ווירטשאפטליכער קאמוניקאט, 3,25 גראמאפאן, רעפעראט, 4,25 לעקציע פראנצויזיש, 4.40 פאר-לעזונג, 5,00 גראמאפאן, 5,40 פארלעזונג, 6,00 לייכטע מוזיק, 6.45 פאסט-קעסטעל, 7 00 פערשי-דענעס, 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנ-דעלס-קאמער, 7.30 ליטערארישע פערטעל-שעה, 7.45 ראדיא-פרעסע, 8,00 קאנצערט, 9,30 אוי-דיציע, 10,15 ציגיינער מוזיק, 10 55 קאמוניקא-טען, 11.00 מוזיק.

* * *

אויסלאנד

7.00 שטאקהאלם — אפערע. 7.30 ציריך — אפערע. 7.30 ברעסלוי — אפערעטקע. 8.00 בערן — סימפ. קאנצערט. 8.10 קאפענהאגען — סימפ. קאנצערט. 8 30 לאנגענבערג — אפערע. 8 30 לאנדאן — סימפ. קאנצערט. 8.45 רוים — סימפ. קאנצערט. 9.00 פראג — סימפ. קאנצערט. 9.00 פאריז — אודיציע.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	80 50
3 פראצענטיגע	בוראוולאנע	—		41.75
4 „	דאלארובקא			—.56
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)			55.25
8 „	ווארשאווער	פאנד-בריף		44.75
8 „	לאדזער	„	„	44.25
ענגלישע פונט	—	—	—	29.89
דאלאר	—	—	—	8.93

א לאדזער יוד זוכט אין פאריז זיין שוועסטער

פאריז. א לאדזער יוד פון א יאהר 40 איז געקומען מיט 8 טאג צוריק קיין פאריז.

ער איז געקומען דא מאכען א לעבען.

האט ער אבער די ערשטע פאר טעג גע-האפט צו זיין ביי א שוועסטער, וועלכע איז שוין 35 יאהר אין פאריז.

אין 1911 איז דער יוד שוין געווען א קור-צע צייט אין פאריז און טאקע ביי דער שוועס-טער, וועלכע האט איהם דאמאלס זעהר פיין אויפ-גענומען, אזוי ווי א שוועסטער מיט א ברודער.

נאכהער איז ער צוריק אוועק קיין פוילען. יאהרען זענען דורך. קיין בריף האט מען זיך נישט געשריבען.

איז אין לאדז דאך ביטער. טראכט דער ברודער:

— מיר פאהרען צו דער שוועסטער — וועט מען האבען כאטש די ערשטע טעג וואו דעם קאפ אוועקלייגען.

געהט ער ארויס פון וואקזאל און פאהרט זיך גלייך אוועק אויף דעם אמאליגען אדרעס. 7 ריבעראנזשע, ביי רעפובליק.

מיט פרייד האט ער דערקענט דאס הויז:

— דא איז עס טאקע.

ער האט שוין גארנישט געפרעגט און איז ארויף אויף די טרעפען און אנגעקלאפט אין דער זעלבער טיר.

קומט ארויס א יונגערמאן וואס רעדט פראנ-צויזיש.

מיינט דער יוד, אז דאס איז זיין שוועס-טערס א זוהן, פאלט ער איהם ארויף אויף דעם האלז:

— מיין ליבער פלימעניק!

הויבט דער יוד אן צו רעדען מיט די פאר פראנצויזישע ווערטער, וואס זענען איהם גע-בליבען פון 1911.

— איך... וואו... א מעטער... אנקל. דיין מאמאן...

— איך האב גישט קיין אנקעל — שרייט דער יונגער פראנצויז.

לויפען זיך שכנים צונויף. געפינט זיך א יוד צווישען זיי און מען רעדט זיך שוין אויף.

זאגט דער לאדזער:

— מיין שוועסטער האט געהייסען פוס טעלניק!

נעמט מען נאכפרעגען זיך, איז אין דעם הויף גישטא קיין פוסטעלניק, נאר אמאל האט דא געוואוינט א יוד מיט׳ן נאמען ה׳ פראכאווניק.

זוכט מען אויס דעם יוד ה׳ פראכאווניק. לויפט דער לאדזער אריין צו איהם און שרייט:

— איך בין דיין שוואגער!

עפענט דער ה׳ פראכאווניק אויף ברייט די אויגען.

זאגט דער לאדזער:

— וואו איז אייער פרוי?

זעהט מען זיך ארום, אז מען האט ווייטער נישט געטראפען.

בלייבט דער לאדזער אהן א שוועסטער אוי אהן אנ׳אדרעס.

בעט ער, אז ווער עס ווייסט פון א פא-מיליע פוסטעלניק, זאל געבען צו וויסען דער פרוי׳ס ברודער אברהם קירשבוים פון לאדז.

די תבואה=פערגרייטונג איז די יוד. ראיאנען אויף אוקראינע

מאסקווא (י.ט.א.) פון די דריי יודישע ראיאנען אויף אוקראינע האט בלויז איין ניי-זלא-טאפאלער יודישער נאציאנאלער ראיאן אויסגעפילט צום סוף פון דעם יאהר 1932 דעם יעהרליכען פלאן פון דער תבואה - פערגרייטונג, אין אלגעמיין אויף איבער 100 פראצ. דערביי אבער האט דער ראיאן אבגענעבען ווייץ בלויז 78 פראצ. פון דעם סכום, וואס ער האט געדארפט צושטעלען פערביי-טענדיג ווייץ מיט אנדערע קולטורען. פון די אנ-דערע צוויי יודישע ראיאנען האט סטאלינדארפער ראיאן אויסגעפיהלט דעם יאהר-פלאן פון ברויט-פערגרייטונג אויף 97 פראצענט, און קאלינינדאר-פער ראיאן — אויף 81 פראצענט.

געגען א רייהע פארזיצער פון דארפישע סא-וויעטען, פארזיצער פון קאלכאזען, פארטיי - טוער אין יודישען דארף, בוכפיהרער און אנדערע פאר-טייאישע און אדמיניסטראטיווע פערזאנען, ווי אויך געגען אייניגע קאלכאזניקעס און איינצעל-פויערים, וואס ווערען בעשולדיגט אין „סאבאטירען און ארונטעררייסען די תבואה-פערגרייטונג“ זענען אנ-גענומען געווארען פערשידענע רעפרעסיווע מיט-לען פון אנ׳אויסרייד ביז אויסשליסען פון דער פארטיי און אפגעבען צום געריכט.

די אורטיילען, וואס דאס געריכט טראגט אין אזעלכע פאלען ארויס, זענען אפט זעהר הארבע.

עס זענען אויסגעשלאסען געווארען פון דער פארטיי און איבערגעגעבען געווארען צום געריכט יערוכאמאוויטש און ליפשיץ, אנפיהרער פון יודישען קאלכאז „שטערן“. לעווין פון קאלכאז „ליבקנעכט“, סטאלינדארפער ראיאן. די קאלכאזניקעס קאפיט מאן, מילמאן, שטערבאלים און יוגיס פון קאלכאז „פריילעבען“ און א סך אנדערע.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר
אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 81=127
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 11—2
אין כעלמיפון 8—9 פריה.

Dr. med. **H. ŁUBICZ**

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 32-141
נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד. זונטאג פון 9—11 בייטאג.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען
בעקומט אין די דרוקערייי פון
„נייעם פאלקסבלאט“
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

איינגעשלעפערט איהר מאן און בערויבט איהם

סענסאציאנ. גנבה און פליטה א וואך נאך דער חתונה אין ווילנע

ווילנע. דער ווילנער קרימינאל -פאליציי קומט איצט אויס צו פיהרען אנ׳אויספארשונג וועגען א העכסט-סענסאציאנעלע קרימינעלע גע-שיכטע.

די טעג איז אין ווילנער אויספארשונגס-אמט געקומען אנ׳עלעגאנט געקליידעטער הער און האט דערציילט פאלגענדע סענסאציאנעלע געשיכטע:

ער אליין הייסט בערנארד יאקוב גוזמאן, און שטאמט אליין פון שטוטגארט, וואו זיין פאטער איז א דירעקטאר פון א גרויסער פאבריק-אונטערנעהמונג מיט עטליכע יאהר צוריק איז ער דורך דער פאב-ריק דעלעגירט געווארען קיין ווארשע אלס האנדעלס-פארשטעהער.

מיט א קורצער צייט צוריק האט ער זיך אין ווארשע בעקענט מיט א געוויסער סאניע ראכ-מינסקא אין וועלכער ער האט זיך פערליבט, און פערפיהרט מיט איהר א ליבע-ראמאן.

מיט א דריי וואכען צוריק האט ער בעקומען א פערארדנונג פון דער פאבריק, וועלכע ער האט פערטראטען ער זאל ארויספאהרען קיין ריגע און עפענען דארט א פארשטעהערשאפט פון דער זעל-בער פאבריק.

ער האט ליקווידירט זיינע געשעפטען אין ווא-רשע, האט חתונה געהאט מיט סאניען און האט זיך געוועצט מיט איהר אין צוג ווארשע—ריגע.

הינטער ביאליסטאק האט ער פלוצלונג דער-פיהלט א משונה׳דיגע שלעפעריגקייט און איז באלד איינגעשלאפען.

געשלאפען איז ער לאנג, און האט זיך אויפ-געכאפט ערשט אין טומאנט ביים רעווידירען די פעסער.

צו זיין גרויס איבעראשונג האט ער דערזעהן אז זיין פרוי איז נעלם געווארען פון קופע. ווען ער האט זיך געכאפט צו דער בוזעם-קעשענע אין וועל-כען ס׳האט זיך געפונען זיין פאס און א סומע פון 2.500 דאלאר, האט ער דעם פאס געפונען (דאס גאנצע געלד איז אבער נעלם געווארען.

ער האט וועגען דער גנבה גלייך געמאלדען דער פאליציי.

אין קופע איז באלד געקומען א פאליציאנט בעת דער רעוויזיע פון קופע האט מען געפונען א ספעציעלע באטארייקע, וועלכע ווערט בענוצט דורך די גנבים-איינשלעפער איינצושלעפערן זייער קרבן.

דער געליטענער האט דאן פערשטאנען אז איהם [illegible] איינגעשלעפערט זיין פרוי, בעגנבעט איהם און אנטלאפען.

היות ס׳איז פערהאן א חשד, אז די גנבטע אי אויסגעשטיגען אי ווילנע איז דער געליטענער ער קומען קיין ווילנע און האט דא געמאלדען (ווען דער סענסאציאנעלער גנבה.

דערווייל איז נאך די אנטלאפענע פרוי [illegible] געלונגען צו פערהאלטען.

ס׳זענען פונאנדערגעשיקט געווארען א נ[illegible] שטעק-בריף.

Dyrekcja

KOLEI ELEKTRYCZNEJ ŁÓDZKIEJ

S. A.

zawiadamia niniejszem, że od niedzieli, dnia 22 stycznia 1933 r. linja 16 zostaje skasowana, natomiast bieg pociągów linji 6 zostaje zmieniony w następujący sposób: od Dołów (ul. Brzezińska) przez Plac Kościelny i Plac Wolności ulicami: Gdańską, Żeromskiego, Radwańską Piotrkowską, Główną i Rokocińską do ul. Szpitalnej (Widzew) i zpowrotem. 224

שייטרען

מיט פאריזער שריפטן

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערן ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו ביליגע פרייזן — און אנדולאציע —

ניי קערש, סקווערארווא 15

גאַלאַנטעריע

פאר

מאַנסבילישע אנשטאַלטען דריקערייען און פערלאַגן עמטפעהלט

די איינציגע אידישע דריקעריי און פעריק

גאַלאַנטעריע (104)

104

טעל.: 241-24

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטן, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.

באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. S. Kantor

ספעציאַליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטן

וואוינט יעצט אויף

PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.

נעהמט אן פון 8–2 נאכמיטאג און פון 4–9 אוונט

זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכם.

---

3 pokoje z kuchnią

przy ul. Cegielnianej, słoneczne z wygodami, elektrycznością, gazem i telefonem **zaraz do oddania.** Wiadomość telefon. 224-49.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

קויף און פערקויף

Sypialnię jasną w dobrym stanie sprzedam tanio. Cegielniana 58, m. 4 od 2-3 i 7.30–9.

פערשידענעס

עס ווערט געזוכט אַן אינטעליגענטער שוכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער. צו ערפאהרען אין אדמין. פון „נייעם פאלקסבלאט" פאר „M. R." 225

לאקאלען

Pokój z używalnością kuchni od zaraz poszukiwany. Oferty sub. „S.S" do administracji.

בעקאנטמאַכונג.

מען בעט זעהר אַלע לאָדזער שמשים פון ראבינאט, ווי אויך שמשים פון נישט אפיציעלע רבנים און פון א"ע שוהלען, בתי-מדרשים און שטיבלעך אויך אינקאסענטען, צו קומען אויף אונזער פערזאמלונג, וועלכע קומט פאר מוצש"ק, פ' שמות, 6 אַ זייגער אָוונד ביי ר' יצחק פּטאשניק, נאַוואָמיעסקא 22.

די צייטווייליגע פערוואלטונג

אלי' פאנטעל, שמש בביהכנ"ס דאלטשטאָדט

אפרים „ „ מבאלוט

הירש דוד „ „ ע"ש יעקב שטיין

גדלי' ראדאָמסקי „ „ דווילקא

מרדכי בצלאל, ישעי' דימאנט, ישראל פראָמער, מענדל ראָזענבערג.

226

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעם פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס ווי דער א סטאַקען-קאָפּ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאָפּ און עס פאַלט ארויס אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספעציעל געגענע הייל באנדאזשען אויסגעצייכנטע גוט דורך גרויסע פראפעסארען סיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאָקטאָר בראָבירעווינער בעזוואָיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען מיט הייל-דארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטס-פיס. ספעציעלע איינלאגען און די שוך קינסטליכע געזעצטע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 און אוונד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנעש, פראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פראָפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם ג' ה' ד"ר. י. ראפאפארט, דעם ספעציאליסט פון ארטאפעדיע וואוינהאפט אין לאָדז, וואלטשאנסקא 10, דריק איך אויס א הארציגען דאנק פאר זיינע 2 פראטעזעס (זעגצע קינסטליכע פיס), וועלכע זענען זעהר לייכט און קינסטליך אויסגעפיהרט און א סך בעסער פון די, וועלכע איך האב שוין 2 מאל געטראגען אין ווארשא, ווינשענדיג איהם פיל ערפאלג אין זיין ארבייט, דריק איך אויס א עפענטליכען דאנק.

(–) דוד שפיעוואק,

לאָדז, זגוערזשא 37.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע קראנקהייטן און מענער-שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אוונד

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

לעכער

צו העש, ליצלער צו הויזען און עקספארם ווערען אויסגעניים ביי

נארדמאַן שרודמייסקא 8

ספעציאליסט אין העגטשקעס

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעאַרבייטונגען

שלאסערייט-ארבייטען

מאשינען - טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

לאנג-יעהריגער

געריכטס-סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי

בריעס, אנקלאגע און קלאוזולעס

ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים

ווי אויך אין שרייבען בריעס פאר איינציגע שפייזערס (אפיצקעסטווע). שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1933

ב. מאן פעטריקאווער 10

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאַנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטן, מענער - שוועכע בעהאנדלונג בעקסועלע און בעראַטונג

נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אוונד,

זונטאג פון 9–1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע–לעטשניצע-פרייזן-

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנצליונען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל - קאבינעט לאבאראטאריע.

– – עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונד. – –

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

די

ביליגסטע קוועלע

און דער

גרעסטער אויסוואהל

לייסטע= ראהמען

סטיל= און אוואל=

צו פאראהאנגען,

צו טאפעטען-לייסטען

נאר אין דער פאבריק פון

י. צווייליך, לאדז,

נארוטאוויטשא 11 אין הויף

בעמערקונג: בעזוכט

קיינע פיליאלען.

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt. Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

---

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אוונד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן!

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne

Inż. Chem. F. SZAC

ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85

Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.

Ceny zniżone

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונד.

וויזיט 3 זל.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאָדז – 4 זלאָטעס א חודש מיט אפטראָגען א היים. אויף דער פראָווינץ – 5 זל. א חודש ; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא–1 דאל.

צהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאָנס אָדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאָנס

פאר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אנאָנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטוואָרטליך. די אדמינ. איז אָפען ביטאָג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט–18 גר.	פריטאָג און ערב-יו"ט–24 גר.	אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40	–66	4
נאָכ'ן טעקסט–12	–18	8

אויסער דער שטאָרט 50 פראָצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראָלאָגען–20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס איבעריגע ווארט — 10 גר.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman